CONIECTURAE DIODOREAE.

DISSERTATIO INAUGURALIS

QUAM

AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

AB AMPLISSIMO

PHILOSOPHORUM ORDINE ERLANGENSI

RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

HERMANNUS BEZZEL.

ERLANGAE

TYPIS IUNGII ET FILII

MDCCCLXXXVIII.

Coniecturae Diodoreae.

Scripsit

Hermannus Bezzel.

Priusquam suscipiam in Diodori Siculi libris aliquot locos, qui aut aliis suspecti videbantur aut mihi soli, emendare, mihi liceat nonnulla de illo codice afferre, qui mihi summa benevolentia ac liberalitate permissus erat, codicem dico Coislinianum.

Hoc codice continentur libri I—V et libri XI—XV. Significatus est apud Dindorfium[1]) littera A numero 149, saeculi quinti decimi bombycinus, foliorum formae maximae 780; Parisinus. Servatur in bibliotheca nationali, quam dicunt. Ille collatus est a Francisco Dionysio Camusato[2]) saeculo duodevicesimo, a quo summis effertur laudibus. Cuius collationes a Jacobo Philippo d'Orvillio, professore Amstelodamensi, redemptae et Wesselingio, editori bibliothecae Diodori egregio, oblatae sunt, quocum amicitia[2]) erat coniunctus. Ille, cuius de editione postea disseram, lectiones Coisliniani adnotaverat quidem infra textum, minime autem, ut facile cogitari potest, ea cura et diligentia, qua opus est; non enim ipse codicem examinaverat. Post Wesselingium nemo codicem inspexisse videtur, sed omnes editiones nituntur eius animadversionibus. Dindorfius quidem[3]) nos docet se partim codicum ope optimorum, partim accuratiore singulorum instituto examine libros emendatiores reddidisse millenis locis, sed Coislinianum ne is quidem adiit.

1) Diodori bibliotheca historica ex rec. Lud. Dindorfii. Lipsiae. MDCCCXVIII p. III.

2) Diod. Sic. bibl. hist. libri qui supersunt rec. Petrus Wesselingius Amstelodami MDCCXLVI. pag. X.

3) Diod. biblioth. hist. ex rec. et cum adnot. Lud. Dindorfii Lipsiae MDCCCLXVI praef. pag. IV.

Priorem certe partem operis Diodori (libros I—V) nuper accuratissime inspexit Alfredus Jacobus Francogallus[1]), qui quae invenit adhibuit ad stemma, ut dicunt, manu scriptorum bibliothecae Diodori si non explicandum, certe quidem incohandum. Docuit hic codicis A collationem, quam Wesselingius offert, multis laborare erratis dicens: 'Les collations sont imparfaites; l'inexactitude de la collation du A.' (p. 525). Alteram partem autem, quam ille codex complectitur, Jacob non examinavit. Attamen huius partis, quae continet libros XI—XV, comparatio affert nonnulla eaque non parvi, ut mihi quidem videtur, ad emendationem momenti.

Quae cum ita sint, animum induxi in illo codice describendo morari.

Primo folio inscriptus est titulus quidam: 'Diodori Siculi in quinque libros divisos? (ego: divisam sc. bibliothecam) sequitur liber sine titulus (!) a principio tractans de diversis bellis. In folio magnus liber.' Spectat haec adnotatio ad libros XI—XV, quibus bella Persarum (l. XI), bellum Peloponnesiacum, quod dicunt (l. XII. XIII.), proelia inter Cyrum Minorem et fratrem, bella a Dionysio tyranno gesta (l. XIV), proelia variorum (l. XV) tractantur. Manu autem altera verba, quae modo attuli, deleta et commutata sunt his: Diodori Siculi libri X sc. 1. 2. 3. 4. 5. 11. 12. 13. 14. 15. codex in charta Bombycina XV. saec. conferendus cum edito code (codice?) XL prisé[2]).

Infra haec verba legi: *τοῦ τῆς σωτηρίας ἐπωνύμου σεβασμιωτάτου καρδινάλου.* Utrum his verbis satis obscuris Joannes ille Bessario significetur an alius, mihi est ignotum. Constat quidem hunc cardinalem exeunte saeculo decimo quinto (1468) magnam manu scriptorum copiam Venetorum rei publicae donavisse, sed quo modo codex venerit in bibliothecam Parisinam, nescio.

Verba autem, quae supra commemoravi, demonstrare mihi videntur duas partes (et ll. 1—5 et ll. 11—15) conglutinatas esse, quamvis inter se minime conexae esse existimarentur. Priorem enim partem Diodori opus continere concedit ille titulus,

1) Le classement des Mss. de Diodore de Sicile, Mélanges Graux p. 525—531.

2) Haud scio an in verbo: 'prisé' mendum lateat. Scribam, 'parisino'.

altera autem putatur incerti auctoris esse. Sequitur, ut a duobus scriptus sit codex Coislinianus, id, quod nemo, quod sciam, animadvertit. Accedit, quod inter finem libri quinti et libri undecimi initium magnum est spatium trium foliorum, cum inter alios libros intervallum non videas; de hoc intervallo ipso infra pauca addam.

Complura porro afferam, quae sint sententiae meae confirmandae. 1) Cum enim libri prioris partis (I—V) exornati sint titulis *Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου βιβλιοθήκης ἱστορικῆς πρώτη* (sc. *βίβλος*), *δευτέρα, τρίτη, τετάρτη, πέμπτη,* hi desiderantur in libris alterius partis. 2) Argumenta singulorum librorum omnibus quidem praescripta inveni, sed cum librorum I—V argumenta instructa sint epigrammatis quibusdam (*ἔλεγχος τῆς πρώτης βίβλου, πῖναξ τῆς δευτέρας, π. τῆς τρίτης κτέ*), apud libros XI—XV frustra haec quaeres. 3) In parte priore numeri semper verbis sunt expressi, in altera saepissime litteris compendiariis. 4) Contra in priore parte nonnulla verba compendiose scribuntur, in altera non item. Haec sunt: *σριᾶς* = *σωτηρίας, πρ̄* = *πατρίδος, πτρ* = *πατέρος, ἀδ̄* = *ἀδελφόν,* quo in verbo saepissime lacuna invenitur, nec non apud *λγ̄* = *λόγος*. 5) In priore parte *Δημήτρας*, semper *τεχνήτας* scribuntur, in altera *Δήμητρος, τεχνίτας*. 6) In priore parte hiatus minime evitatur, in altera autem cum magna diligentia.

Non magni quidem momenti esse videtur, quod litterae primae quaeque eorum verborum, quibus singulae sententiae in argumentis incipiuntur, colorer ubro sunt 'eleganter pictae, in altera parte omnes hae litterae desunt. In argumento, ut exemplum afferam, libri undecimi legitur: *ερὶ τῆς Ξέρξου ἀναβάσεως, ς Θεμιστοκλέους, άχη τῶν Ἑλλήνων κτέ*. Certe haec neglegentia ex eo orta est, quod hic quoque scriba litteras voluit pingere.

Si mihi igitur contigerit, ut demonstrem codicem Coislinianum duabus e partibus constare a duobus librariis exaratis, quaeratur, intercedatne ulla inter duas partes ratio. Equidem opinor eadem manu, qua pars prior permultis locis est correcta aut adnotationibus orae librorum adscriptis (cum *ἴσως* incipientibus) est adornata, alteram partem esse scriptam; litterae enim earumque forma, atramentum minus nigrum hoc nobis persuadent. Non multum autem temporis interesse inter duos scribas, concedere non gravor. Idem censet Jacobus: 'ce manuscrit a été

retouché çà et là par une maine contemporaine de la première ou peu s'en faut'.

Aliquot exempla correctorum verborum hanc ob rem afferam, quod et Wesselingius et Dindorfius haec saepe neglexerunt. Sequor editionem minorem Dindorfii (Teubner. MDCCCLXVI).

pag. 4. v. 31. Textus coisl.: *ἐπιγενομένοις*, ad marginem *ἴσως τοῖς ἐπιγινομένοις;*

pag. 7. v. 14. coisl. *διερρηγμένου*, ad marg. *διερριμένου*;

ibid. v. 20. *μετὰ πολλῆς*, ad m. *ἴσ. τε*;

pag. 14. v. 6. coisl. *περὶ αὐτοῖς*, ad m. *ἴσ. παρά*;

pag. 16. v. 32. coisl. *πάντων*, ad m *ἴσ. πάντα*;

pag. 17. v. 12. coisl. *δὶ ἀγορεῦσαι*, ad m. *Δι ὰ προσαγορεῦσαι*;

pag. 32. v. 6. coisl. *μυθνουμένοις* (?), ad m. *ἴσ. μυομένοις*;

pag. 44. v. 30. coisl. *περὶ τούτου*, ad m. *ἴσ. τοῦτον*;

pag. 70. v. 32. coisl. *πρὸς τοῖς γεγόνασι*, ad m. *ἴς. τούτῳ*;

pag. 104. v. 7. coisl. *ἠδικημένοις*, ad m. *ἴσ. ἡγουμένοις*;

pag. 107. v. coisl. *βαπτίζουσι*, ad m. *ἴσ. βλαπτίζουσι*;

pag. 128. v. 23. coisl. *κατὰ*, ad m. *ἴσ. παρά*;

pag. 131. v. 22. coisl. *ἀπὸ βλεφάρων*, ad m. *ἴσ. ἐπί.*

Has et alias adnotationes in priore parte Diodori margini adscriptas debemusne acumini eius, qui alteram scripsit partem an ille deprompsit emendationes ex alio codice? Hoc equidem pro certo habeam; non enim dubito, quin si suo Marte falsas et perversas lectiones emendasset, alios quoque locos, qui magis sunt depravati quam illi, quos sanavit, sanaturus fuerit. Quod autem hos locos neglexit, mihi demonstrare videtur, scribam alterius partis alium codicem usurpasse, ut priorem partem codicis Coisliniani cum eo conferret et secundum eum singulos locos emendaret. Ex quo autem codice depromptae sunt lectiones orae adscriptae? — Primum hoc vix negari potest, necesse esse illum, ex quo manaverunt lectiones, codicem eandem lacunam habuisse, quam habet Coislinianus in capite octogesimo quarto libri quinti aut, si mavis, eundem mancum exitum in *κατέσχεν*. Ni enim res ita se haberet, quin expleturus fuerit lacunam aut finem additurus fuerit corrector, dubium non est. Quod autem hoc mutilo exitu quinti libri utor argumento, non supervacaneum puto pluribus verbis exsequi. Cum per omnes libros Diodorus ultimum quodque caput ita finiverit, ut et respiceret ea, quae libro perfecto pertractata erant,

et prospiceret in ea, quae sequente libro narrare animum inducebat, librum quintum sic finitum esse censeamus, quemadmodum nonnulli codices exhibent? Minime, sed finem prorsus alium imposuit huic quoque libro eum, quem legimus in omnibus aliis codicibus praeter codicem Vindobonensem, quem Dindorfius[2]) littera D notavit, Parisinum regium, apud Dindorfium E appellatum, Vaticanum tertium (o), cuius principium et finem Wesselingius[3]) Romae acceperat. His tribus G. I. Schneiderus[1]) addidit duos libros mss., Vindobonensem, littera N signatum, et Venetum (V) ex libris Bessarionis cardinalis (cf. pag. 2)[4]) in bibliotheca Marciana, cuius ab editoribus nulla mentio facta est. Quo autem ex his quinque codicibus inter se cognatis ad suum emendandum usus est scriba? Censeam duabus de causis Coislinianum ex codice illo Veneto, quem ultimum supra attuli, instructum esse adnotationibus. Primo inscriptio illa Graeca, de qua supra (p. 2) locutus sum, pertinere videtur ad codicem illum, qui antea ex libris fuerat Bessarionis. Haud scio an corrector finito opere pergrato animo eius viri meminerit, cuius benevolentia codex Venetus ad inspiciendum ei mandatus erat. Existimem illud '*τοῦ τῆς σωτηρίας ἐπωνύμου*' nomen 'Ioannis' significare, quod constat Bessarioni fuisse. Ioannes autem est nihil aliud quam 'deo acceptus', 'cui deus propitius est'. Sed quoniam non dignam esse hanc coniecturam, qua nitatur argumentatio, mihi certum est, alterum argumentum inducam, quod non parvi est censendum: mirum in modum et textus codicis Veneti et marginis lectiones, quae in A inveniuntur, inter se consentiunt. Quas V praebet lectiones, summa diligentia observavit Schneiderus (p. 10). Et consentiunt semper cum Coisliniano, id quod ego confirmare possum. Quod autem scriba alterius partis non hanc quoque contulit cum libro Veneto, est in causa, quod in hoc libri XI—XV desiderantur.

Non minus autem certum est codicem Venetum descriptum esse e priore. Et hunc codicem Vindobonensem D saeculi octavi

---

1) De aliquot Diod. Sic. libris mss. diss. G. I. Schneider pag. 7 seq.
2) ed. maior 1829 p. III et IV. Tom. I.
3) ed. Wesselingii pag. 399. Tom. I.
4) Est codex 374 chartaceus saeculi fere XV.

vel noni esse Schneiderus (p. 12) mihi satis probat. Sic hoc stemma erit:

D (cod. Vindob.) (I—V)

B codex Mutinensis Venetus (a Schneidero coll.) (I—V)

Coisliniani

pars I^a correcta (I—V)·

ita ut librarii prioris coniecturae, non verae lectiones appareant, ubicumque discrepat codex A a codice D (et V); et haec discrepantia tollitur illis adnotationibus ἴσως. — Non dissentit, si recte sciam, mecum Vogelius in praefatione de codicibus pag. XIV, qui magna cum acie demonstravit D quidem archetypum esse, sed non ex eo ipso originem ducere Coislinianum.

Altera autem pars Coisliniani, quae non redit ad codicem notum — nam et codex D continet libros primos (I—V) —, maiore cura scripta maiore digna est fide, quamvis codex ille Patmius eum superare videatur, quem Bergmannus praematura morte studiis abreptus contulerat cuiusque specimen[1]) in lucem protulerat (libri undecimi capita duodecim priora). Comprehendit autem codex P libros XI—XVI, quos edendos curat Vogelius. Usus quidem est collatione Broeckerus[2]) in satura Diodorea, ut ita dicam, sed paucis quidem locis lucem affert ex eo codice.

Sed ne aberrare videar ab eo, quod mihi est propositum, paucis verbis attingam editiones, quae praesto mihi erant, quo facto transibo ad coniecturas enumerandas tuendasque, quibus non nihil conferre velim ad librorum Siculi textum emendandum. Quattuor sunt editiones eaeque maximae auctoritatis, quibus usus sum. Inter has autem locum tenet primum editio Wesselingii,

1) Jahresbericht über das vereinigte Gymnasium zu Brandenburg Ostern 1866 bis Ostern 1867. Appendix: Diodori Siculi libri XI capita 1—12 e cod. Patm. ed. Ricardus Bergmann(ius) [† 1870]. Collationes illius viri de textu Diodori restituendo optime meriti, qui codicem D denuo adiit, per Teubnerum bibliopolam Friderico Vogelio traditae sunt ad novam editionem curandam. Prior eius pars, qua continentur libri I—IV, prolata est hoc anno (1888).

2) Quaestiones Diodoreae = Untersuchungen über Diodor v. Dr. L. O. Broecker. Gütersloh, Bertelsmann p. 9.

qui primus in praefatione editionis apparatum criticum nobis dedit. Summo iure, ut mihi quidem videtur, illius doctrinam extulit Reiskius in prooemio animadversionum suarum. Merita viri doctissimi non tam in locis vel spuriis indagandis vel aegrotis sanandis invenies quam in explicandis et illustrandis Diodori verbis. Admirabilem sollertiam et industriam, eximiam scriptorum veterum peritiam elucere atque exstare ex omnibus adnotationibus, quas larga manu dispersit, grato animo concedo. Praesertim in libris prioribus (I—V) Wesselingius se praebet virum in rebus antiquis habitantem idque singulari doctrina. Quanta enim est, ut exemplum afferam, cognitio religionum Aegyptiacarum, quanta fabularum Graecarum, ut magnam capiat utilitatem quisquis Wesselingii adnotationes evolverit. Idem in editionem recepit versionem Latinam Laurentii Rhodomani, quae minime quidem elegans est, sed haud raro locis obscuris aliquid lucis affert. Index verborum, quem Wesselingii labori atque assiduitati debemus, non omnibus ille quidem numeris est absolutus, sed perpolire copiosoremque reddere operae pretium esse equidem censeo. In tomo altero editionis laudatae rariores inveniuntur explicationes, quoniam libri posteriores non tantam facultatem praebent exponendi et versandi in singulis. Quid multa? Editionem Wesselingianam non modo non superatam sed ne aequatam quidem esse ex eo apparet, quod omnes reliquae editiones si non plane, at certe quidem multis in partibus ea nituntur, quamquam Dindorfius eius laudi saepius obbtrectare studuit. Recte Vogelius (l. c. pag. XXIII) monet fore, quod nos nostrae neglegentiae pudeat, si ea, quae post illum ad bibliothecam colendam effecta sunt, comparaverimus Wesselingii editioni. — Unus cogitaverat denuo edere Diodori libros eosque exornare animadversionibus undique allatis collectisque, Augustus Wolfius, sed aliis occupationibus distentus consilium deposuit. Dindorfius, cuius editionibus et maiore (1828) et minore (1866) ego usus sum, pauca ex suo addidit, sed acquievit in repetendis Wesselingii adnotationibus. Negandum autem non est illum multis locis editiones priores librariorum mendis admodum inquinatas emendasse et saepe suo ingenio fretum lectiones ineptas et perditas sanavisse, optimeque meritum esse de fragmentis colligendis disponendis illustrandis. Editioni minori ut antecederet G. Heynii commentatio de fontibus et auctoribus historiarum Diodori, curavit, quam quidem vix quid-

quam lucis afferre quaestioni tenebris etiam nunc obrutae Volquardsenus[1]) iudicat.

Transibo ad ultimam, quae mihi praesto erat, editionem Immanuelis Bekkeri[2]). Qua in editione prooemii vicem sustinet locorum emendatorum index. Quanto autem Bekkerus studio doctrinae et ingenii acumine fuerit, e multis elucet; quamobrem valde dolendum est, quod non codices ipsos adiit. Mihi quidem videtur haec editio longe superare Dindorfianam, quippe quae via ac ratione accedat ad sanandas lectiones, cum Dindorfius nonnumquam nimis ac sine iusta causa recedere videatur a codicum fide.

Praeter Bekkerum praecipue Hertlinius[3]) operam navavit Diodoro, cuius quae exstant, et libros, qui ad nostram aetatem permanserunt fere integri, et fragmenta, per quinque dissertationes ita tractat, ut quo quis magis se in his libellis abdiderit, eo magis laudaturus sit virum de textu Diodori optime meritum. Is cum peritissimus esset sermonis Graeci, plerumque perspexit, sicubi mendum aliquod lateret. Non minus autem perite versatus est in Diodori elocutione; quid mirum igitur, si quis eum appellat sospitatorem Diodori? Pari acie, sed non eadem orationis Diodoreae peritia Madvigius[4]) accessit ad emendandum scriptorem. Ni fallor, vir doctissimus percursavit Diodorum et inter legendum multa correxit, sed haec non eandem usurpare posse auctoritatem atque permulta alia, quae cum cura ac diligentia idem vir acutissimus protulit, quis concedere dubitet? Cobetii lectiones vel coniecturae, quas largissime Diodoro donavit, raro ad perditos locos sanandos valent atque etiam locos reddunt obscuriores.

Praeter hos viros alii alibi studium collocaverunt in Diodoro, quorum coniecturas suo loco, si res secum fert, commemorabo.

His praemissis iam rem ipsam aggredior. Sequens ordinem, quem libri praebent, eis de locis disseram, qui mihi aut coniectura indigere videntur, qua adhuc carent, aut non satis lucide correcti sunt.

---

1) Untersuchungen über die Quellen der griech. u. sic. Geschichten b. Diod. l. XI—XVI. v. Chr. Aug. Volquardsen, Kiel. 1868. 2 ff.

2) Diodori Sic. bibl. hist. ex. rec. I. Bekkeri Lips. MDCCCLII.

3) Beiträge zur Kritik des Diod. v. F. K. Hertlein. Wertheim a/M. 1864. 65. 66. 71.

4) I. Nic. Madvigius, Adversaria critica ad scriptores Graecos Hauniae MDCCCLXXI. libr. IV. pag. 484. pag. 520.

1. I 3. *Διὸ καὶ ἐρριμένων* (*ἐρριμένων* D A) *τῶν τε χρόνων καὶ τῶν πράξεων ἐν πλείοσι πραγματείαις . . . δυσπερίληπτος ἡ τούτων ἀνάληψις γίνεται.* Difficile esse dicit scriptor cognitionem sibi parare rerum gestarum temporumque priorum, utpote quae dispersa sint per complures scriptores. *Ἐρριμμένων* minime sententiae loci satisfacere recte monet Hertlinius. Nec praetermittendum est hiatum verbis *καὶ* et *ἐρριμμένων* exortum a Diodoro vitari (cf. Kaelkeri dissert. Lips. 1880 p. 308 seq.). Hertlinius *διερριμμένων* commendat aut *διερρηγμένων*. Equidem *διερριμμένων* anteponam. Exeunte enim capite margini Coisliniani adscriptum est id, quod cum Veneto ei commune est, *διερριμμένου*. Constat autem Diodorum in uno eodemque capite saepissime eadem verba usurpare exiguo spatio intermisso[1]). Adiuvare sententiam meam videtur et confirmare, quod legitur apud Polybium (III 57 H.): *Πρῶτον μὲν οὐ βουλόμενοι παρ᾽ ἕκαστα διασπᾶν τὴν διήγησιν οὐδ᾽ ἀποπλανᾶν ἀπὸ τῆς πραγματικῆς ὑποθέσεως τοὺς φιληκοοῦντας, δεύτερον δὲ κρίνοντες οὐ διερριμμένην ποιήσασθαι τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην, ἀλλὰ κατ᾽ ἰδίαν καὶ τόπον καὶ καιρὸν ἀπονείμαντες.* *Ῥίπτειν* apud Diodorum nusquam significatione dispergendi instructum invenies (*ἄταφον ῥίπτειν, βέλη ῥίπτειν, πύργους, τείχη ῥίπτειν, λόγον ῥίπτειν* fr. libri XXXI p. 11, XXIX p. 386 Dind.: *τούτου δὲ τοῦ λόγου ῥιφέντος ὑπόνοια τοῖς ἀκούουσιν εἰσέπεσεν*). Contra invenies

1) Aliquot exempla afferamus. XI 3: *τοὺς τὰ τῶν βαρβάρων ἑλομένους . . . ἑλομένους τὰ τῶν Περσῶν* sexaginta fere verbis interpositis. XI 10: . . *εὐλόγως πολὺν ἐποίει φόνον . . . ζητοῦντες τὸν Ξέρξην εὐλόγως.* XI 21: *προσελαύνειν ἅμ᾽ ἡμέρᾳ . . . . αὐτὸς δὲ ἅμ᾽ ἡμέρᾳ τὴν δύναμιν διατεταχώς.* XI 38: *τὰς τῶν ἐνταφίων σπουδάς*, septem verbis interiectis: *τὴν τοῦ δήμου σπουδήν.* XI 57: *πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ τροφὴν . . . . πρὸς διατροφὴν καὶ ἀπόλαυσιν.* XI 61: *ἥκειν μετὰ δυνάμεως. . . .* viginti et duobus verbis interiectis: *ἥκειν μετὰ δυνάμεως.* XII 2: *ἕως ἐπὶ — ἕως ἐπὶ*, eadem in sententia. XII 73: *ἀπέπλευσε καὶ κατῆγεν εἰς Τορύνην . . . κατῆγε τῆς Θρᾴκης ἐπὶ Στρυμόνα ποταμόν.* XIV 40: *ἀνέκαμψαν εἰς τὴν πατρίδα . . .* sedecim fere verbis interpositis: *ἀνέκαμψαν εἰς Ῥήγιον.* XIX 72: *ἀδεῶς προσήγετο τὰς πόλεις καὶ τὰ χώρια — ἁδρᾶς ἀξιόλογον περιεποιήσατο καταγραφέντων . . . ἁδρᾶς . . . ἀδεῶς . . πολίσματα προσαγόμενοι . . . στρατείας καταγράψαντες . . . ἀξιολόγων. . περιεποιήσατο.* Haec exempla sufficiant ad opinionem meam probandam.

verbum *διαρρίπτειν* hanc significationem apud scriptorem habere. XIX 37: *ἐπιπεσόντα τοῖς διὰ τὴν ἄγνοιαν διερριμμένοις κατὰ κώμας*, ib. 39: *τοὺς διερριμμένους μετεπέμπετο πανταχόθεν*, fr. XXII 23: *τὰ χρήματα διείλαντο, τὰ δὲ ὀστᾶ διέρριψαν*, Polyb. II 56: *κόμας διερριμμένας*, fragm. Phyl. 64 ed. C. Mueller: *τὰ λείψανα τοῦ Θεμιστοκλέους διαρρῖψαι τοὺς Ἀθηναίους*. Non alienum est a nostro loco Diod. XXI 30: *οὐ μόνον γὰρ τὸ συνεχὲς τῆς διηγήσεως διὰ τὴν ἀκαιρίαν τῶν ἐπεισαγομένων λόγων διασπῶσιν*. Quae cum ita sint, *διερριμμένων* legendum erit.

2. III 40. *οὐδ' οὕτω τῆς τροφῆς* (omn. codd.) *τυγχάνοντες εἰς μεγάλην ἀπορίαν ἐμπίπτουσιν*. Disserit scriptor de naviculis, quibus elephanti vehuntur, et periculis eis imminentibus. Nam eae aut scopulis alliduntur aut repelluntur in palustria. Ut naves leventur onere, omnia nautae abiciunt praeter victum.

Desiderari videtur id quod Wesselingius primus animadvertit, verbum, quo *εὐκινησία* 'motus' exprimatur; minime autem *τροφή*, quod sententiam loci non modo non reddit, sed ineptum est et ex antecedenti sententia in sequentem manavit. Wesselingius, cui Vogelius assentitur, conicit *ἀποστροφῆς* 'refugium'. Ingeniose sane, sed nomen a Diodoro nusquam usurpatur, quamquam *ἀποστρέφειν* invenitur: *ἀποστραφέντες ἔφυγον εἰς τοὔμπαλιν, ἀπεστραμμέναι σκηναί*. Dindorfius scribit *σωτηρίας*, quod tamen vocabulum semper compendiose scribitur (*σᾶς, στρᾶς, σῶς*) et ob hoc ipsum longius recedit a vocabulo *τροφῆς*. Equidem pro *τροφῆς* scribo *ἀναστροφῆς* (*τρέφειν* enim et *στρέφειν* facillime commutantur et praepositiones non raro interciderunt); cf. *εὐρυχωρίαν καὶ ἀναστροφὴν παρέχειν τινί*. Hoc vocabulum enim non solum moram significat, sed etiam respondet *τῇ ἐπιστροφῇ*, est 'nova conversio', aut 'conversio in priorem locum statumque'. Polyb. X 21: *ἀναστροφὴ καὶ μεταβολή*, opp. *ἐπιστροφὴ καὶ περισπασμός*. Exempla complura afferam. Diod. fr. XXVII 18: .. *καὶ γὰρ τὰ δειλότατα τῶν ζῴων ἔχοντα μὲν ἀναστροφὴν φεύγει, συγκλεισθέντα δ' εἰς στενὸν τόπον ἀγωνίζεται*. — XVIII 71: *οἱ ἐλέφαντες .. οὔτε προϊέναι πορρώτερον οὔτ' ἀναστρέφειν διὰ τὴν δυσκινησίαν ἠδύναντο*, XVIII 16, XIX 108 et saepius (XX, 5). Apparet his ex locis *ἀναστροφή* idem fere valere atque *εὐκινησία*,

id quod ad sententiam quadrat (germanice: Möglichkeit einer freien Bewegung.)

3. III 45: *μαλακαῖς καὶ δασείαις νεφέλαις πολλάκις κατεχομένη*. Non facile vox *μαλακαῖς* cum voce *δασείαις* coniungi potest; immo inter duas voces maximam esse discrepantiam existimes; nam nubes non spissae eaedemque molles sunt. Haud scio an scribendum sit *μελαίναις*. Quae sequuntur, ad confirmandam coniecturam non incommoda sunt: *ἐκ δὲ τούτων ὑετοὶ γίνονται καὶ χειμῶνες εὔκαιροι*.

4. V 13. Hic locus corruptus etiam nunc medela caret. Tres viri docti, quod sciam, operam et studium collocarunt in sententia, quam Madvigius iure ridiculam appellat, emendanda: *ποιοῦσι σιδήρου πλάσματα παντοδαπά. τούτων δὲ τὰ μὲν εἰς ὀρνέων τύπους χαλκεύουσι, τὰ δὲ πρὸς δικελλῶν καὶ δρεπανῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐργαλείων εὐθέτους τύπους φιλοτεχνοῦσιν*. Mercatores ad ferrum ex Ilva insula exportandum in alias regiones redigunt id in varias formas et partem in avium speciem fabricantur. Sed quis neget voci *ὀρνέων* mendum inesse? Igitur Madvigius (l. l. p. 456) hanc lectionem, quam omnes fere editores receperunt, mutavit in *ὄγκων τύπους*, massarum diversas formas, quae contrariae essent instrumentis iam ad usum paratis, *δικέλλαις κτέ*. Sed non feliciter mutavit vir doctissimus; nam multo simplicius esset scribere *εἰς ὄγκους*, quoniam *τύπους* est supervacaneum. Sed quid est *ὄγκος*? (cf. Buttmann. Lexilog. p. 288: quicquid eminet, amplitudo, moles, hinc onus). Corporis crassitudo Diod. II 36: *τοῖς ὄγκοις τῶν σωμάτων ὑπερφέροντας*, corporis granditas II 51: *ἐλέφαντες τοῖς ὄγκοις ὑπερβάλλουσιν*. Eadem significatio III 21, III 35. 36. 47. 51, IV 38, XVIII 42: *τῶν κατὰ τὸν ὄγκον μελῶν*, fr. XXXIII 32: *τῇ διὰ τὸν ὄγκον ὑπεροχῇ*. Saepius usurpatur *ὄγκος* metaphorice: XVIII 50: *πλήρης ἦν ὄγκου καὶ φρονήματος*, ibid. 75: *μετὰ δὲ ταῦτα ὁρῶν αὐτὸν ὄγκου πλήρη καὶ πεφρονηματισμένον*, XIX 24: *ὄγκον καὶ πρόσχημα*. Ex his locis omnibus mihi quidem patere videtur vocem *ὄγκον* apud scriptorem ea significatione carere, quam habere existimat Madvigius quaeque eo loco, quem tractamus, desideratur. Nec minus coniunctio verborum *ὄγκος* et *τύπος* suspecta est; minime enim, ut Madvigius opinari videtur, *τύπος* a scriptore adhibetur ad solum sermonis ornatum. *τύπος* est forma, imago imprimendo expressa, figura; III 3: *τὸν τοῦ σκήπτρου τύπον ἀστροειδῆ*, II 50: *ἀπαράλλακτον κατὰ τὸν τύπον καὶ*

τὸ χρῶμα. Saepissime legimus *οἱ τῶν γραμμάτων, τῶν ζῴων τύποι,* XX 71: *κλίνην ἀνθρωπίνου σώματος τύπον ἔχουσαν,* alia. Quoniam igitur Madvigii coniectura probari non potest, ut mihi quidem videtur, circumspicienda est alia loci emendatio. Eam praebere videtur Doehnerus[1]), qui pro *ὀρνέων* scribit *ὕνεων.* Haud spernenda est haec immutatio, neque negandum est vomeres diversi ponderis confectos esse, sed mihi *τὰ μὲν, τὰ δὲ* impedire videntur lectionem recipere. Ferri partem ad vomeres excudendos, partem ad bidentes et falces et reliqua agricolae usui inservientia adhiberi scriptor certe dicere noluit[2]). Wurmius, qui Germanice reddidit Diodori scripta, conicit *τόρνων,* Germanice: Drechseleisen. Sed de ea quoque coniectura idem fere mihi iudicandum est, quod de aliis; non sanat locum depravatum. Nam stulte dicuntur mercatores e ferro fabricari tornos. Equidem existimans in *ὀρνέων* vocabulum esse abditum, quod respondet utensilibus rusticis, scribo *εἰς ὅπλων τύπους*: artifices a mercatoribus convocati diversas ferro formas dant, cuius parte utuntur ad arma fabricanda. Bene conveniunt cum instrumentis pacis bellica arma, I 79: *ἅ τινες ὅπλα μὲν καὶ ἄροτρον καὶ ἄλλα τῶν ἀναγκαιοτάτων ἐκώλυσαν ἐνέχυρα λαμβάνεσθαι.*

5. XI 11: *Χρὴ γὰρ οὐκ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων κρίνειν τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ ἐκ τῆς προαιρέσεως. τοῦ μὲν γὰρ ἡ τύχη κυρία, τοῦ δὲ ἡ προαίρεσις δοκιμάζεται.* Verbum *προαίρεσις* altero loco, quamquam omnes editiones secundum codices exhibent, mihi est suspectum. Diodorus dicit clade apud Thermopylas accepta Lacedaemonios maiore gloria florere quam alios victoria quamvis magna. Nam non e successu viri fortes sunt iudicandi, ut qui non penes eos sit, sed e ratione ac consilio, etiamsi haec non ad felicem perducta sint eventum, quoniam haec sunt nostra nostrumque animum demonstrant. Qualiscunque igitur est eventus, fortitudo semper erit praedicanda. Hanc interpretationem confirmant antecedentia: *τοῖς*

---

1) Theodorus Doehnerus scripsit libellum, quem rector et collegae gymnasii Plaviensis dedicaverunt Ewaldo Beiero 1874; cf. ib. pag. 13. (satura critica.)

2) Vocabulum *ὕνις* apud Diodorum frustra quaeres: et in eo reprehendendus est Doehnerus, quod elocutionem scriptoris parum diligenter observavit ingeniique sui ludicra saepius lectoribus offert aut omnino non exemplis comprobata aut exemplis e scriptoribus ecclesiasticis repetitis.

μὲν σώμασι κατεπονήθησαν, ταῖς δὲ ψυχαῖς οὐχ ἡττήθησαν. Sed verbum iterum usurpatum '*προαίρεσις*' hoc minime exprimere posse quis neget? Nisi forte vocem suspectam duplici significatione esse indutam censes. Sed haec nusquam invenitur; omnibus locis *προαίρεσις* est „ratio, consilium," eventui (*ἀποτελέσματι*) oppositum; cf. XVIII 23. 56, XIX 6. 12. 15. 25, XX 79 e. s. Conferatur Polyb. II 39 sequ.: *τότε μὲν οὖν ψιλῶς αὐτὰ τὰ κατὰ τὴν προαίρεσιν ὑπῆρχε παρ' αὐτοῖς, ἀποτέλεσμα δ' οὐκ . . . . ἐγένετο.* Quae cum ita sint, *προαίρεσις*, quod vocabulum oscitantia scribarum ex antecedente haud dubie ortum est, utique mutanda fortiusque remedium adhibendum est; conicio *τὸ πρακτικόν;* XIII 42: *θεωροῦντες γὰρ αὐτοῦ* (sc. *τοῦ Ἀλκιβιάδου*) *τὸ πρακτικὸν τῆς τόλμης*, eius in rebus strenue gerendis audacia. Polyb. V 18, 7: *ὁ γὰρ Φίλιππος τολμηρότερον καὶ πρακτικώτερον ἢ κατὰ τὴν ἡλικίαν χρώμενος ταῖς ἐπιβολαῖς*, maiore audacia et sollertia. Ex Diodoro autem ad meam coniecturam confirmandam hic locus repetatur: fragm. libr. XXVI 24: *διόπερ χρὴ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς* (*τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας*) *ἐξετάζειν οὐκ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐπιβολῆς καὶ τόλμης· τούτων μὲν γὰρ συμβαίνει τοὺς πράττοντας εἶναι κυρίους, ἐκείνων δὲ τὴν τύχην ἔχειν ἐξουσίαν.*

6. XI 13. Supra legimus: *ὥστε δοκεῖν τὸ θεῖον ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν Ἑλλήνων*, Graecos adiuvare, iis succurrere. Madvigius (l. l. IV487) pro *τῶν Ἑλλήνων* scribit *τῶν Ἑλληνικῶν*, quod de persona longe aliter dicatur. Non dubium, quin vir doctissimus erraverit, quamquam *ἀντιλαμβάνεσθαι* saepius cum re coniunctum videbis, XIX 9: *ἀ. τῆς ἡγεμονίας*, XIX 55 *ἀ. τῶν πραγμάτων*. Praesto enim mihi sunt exempla, quibus Diodori elocutionem confirmem. Ex novo testamento duos locos affero, Luc. I 54: *ἀντελάβετο δὲ Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ* et Act. XX 35: *πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτως κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων.* Similes locos inveni apud Dionem Cassium: XL 27: *Κἂν τούτῳ ἀντιλαμβανομένων αὐτοῦ* (sc. *Κράσσου*) *τῶν Ῥωμαίων ἦλθον ἔς τε χεῖράς σφισι.* XLVI 45: *ὁμοθυμαδὸν αὐτῶν πάντες οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ τότε ὄντες ἀντελαμβάνοντο, ὥσπερ που φιλοῦσιν οἱ πολλοί.* Eandem fere vim habet atque *ἀντέχεσθαι.* Quae cum ita sint, Madvigii coniectura necessaria esse non videtur.

7. XI 21. . . . τὰς πύλας διὰ τὴν καταφρόνησιν ἐξῳκοδόμησε καὶ ἄλλας προσκατεσκεύασε, δι' ὧν ἦν εὔχρηστός τε πρὸς τὰς κατεπειγούσας χρείας καθόλου δὲ κτἑ. Asterisco hunc locum notandum esse demonstrat Dindorfius, cui assentitur I. Bekkerus (codices praebent: εὔχρηστός τε). Corruptum esse locum omnes fere affirmant, dissentiunt autem, quo modo ei medela afferatur. Rhodomannus legit δι' ὧν εὔχρηστον ἰέναι, 'per quas ire commodum erat'. Mihi coniunctio verbi ἰέναι cum sequentibus πρὸς τὰς κατεπειγούσας χρείας minus apta esse videtur, quamquam legimus fr. XXIII 33: τοῦ δὲ Θερμῶν πυλωροῦ περὶ τὰ ἔξω γενομένου εἰς ἀναγκαίας χρείας. Εὔχρηστος autem minime idem valet atque 'idoneus, commodus'; cf. Diod. V 40: τὴν δὲ σάλπιγγα λεγομένην ἐξεῦρον, εὐχρηστοτάτην μὲν εἰς τοὺς πολέμους, tubam utilissimam ad bellum, IV 77: εὔχρηστον εὑρηκέναι μέγα πρὸς τὴν τεκτονικὴν τέχνην, quod valde expedit, opp. ἄχρηστος (ἀ. ἐγένετο πρὸς τὴν μάχην); XVIII 42: πρὸς χρείαν ἄχρηστος. Mutandum esset, si assentiremur Rhodomanno, δι' ὧν in αἳ ἦσαν εὔχρηστοι. Aliam viam, qua locus sanetur, Wesselingius ostendit, qui in verbo καθόλου, quod sequitur, mendum inesse existimat. Scribit: δι' ὧν ἦν εὔχρηστος πρὸς τὰς κατεπειγούσας χρείας κάθοδος εἰς τὴν χώραν καὶ ἐπάνοδος εἰς τὴν πόλιν. At abhorret εὔχρηστος κάθοδος a lingua Graeca, certe quidem a sermone Diodoreo. Idem iudico de Dindorfii coniectura, δι' ὧν εὔχρηστόν τι, quae nititur loco, de quo supra dixi, IV 77. Εὔχρηστόν τι ἦν πρὸς τὰς κατεπειγούσας χρείας vix intellegi potest; nam quid τι valeat, quid εὔχρηστον πρὸς τὰς χρείας, nescio. Madvigius, ne hunc praetermittam, scribit δι' ὧν ἦν εὐχρηστεῖσθαι πρὸς τὰς κατεπειγούσας χρείας, per quas facile pervenire poterant ad commeatum, aut: per quas commoda percipienda erant (coll. V 12), sed quo modo intellegitur πρὸς τὰς χρείας?

Ipse locum sic restituendum censeo: δι' ὧν εὐχερῶς ἦν πορίζειν τὰς ἐπειγούσας χρείας, commeatum necessarium. I 36: τοῦ γὰρ ὕδατος πραέως φερομένου ῥᾳδίως ἀποτρέπουσιν αὐτὸν μικροῖς χώμασι καὶ πάλιν ἐπάγουσιν εὐχερῶς ταῦτα διαιροῦντες, ὅταν δόξῃ συμφέρειν, XI 43: ὅπως ὄχλος πολὺς πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν κατέλθῃ καὶ πλείους τέχνας κατασκευάσωσιν εὐχερῶς. Latine: per quas portas id, quod maxime necessarium erat, facile apportari posset.

8. XI 22: *πολλοῦ δὲ γενομένου φόνου καὶ τῆς μάχης ταλαντευομένης .. οἱ μὲν Ἕλληνες ἐθάρρησαν καὶ ταῖς φωναῖς (καὶ) ταῖς ἐλπίσι τῆς νίκης ἐπαρθέντες τοῖς φρονήμασιν ἐπέκειντο θρασύτερον τοῖς βαρβάροις.* Verba, quae codices omnes praebent, non conexa inter se esse nemo neget. Quaeritur igitur, ubi lateat mendum. Wesselingius inter *φωναῖς* et *ταῖς ἐλπίσι* inserit *καὶ* et vertit *ταῖς φωναῖς ἐπαρθέντες* 'intentius vociferari', quasi legeretur: *τὰς φωνὰς ἐπάραντες.* Hanc autem mutationem ad loci rationem non sufficere certum est, nam verba „*ταῖς φωναῖς ἐπαρθέντες*" significant: nuntiis de caede ducis allatis (*τινῶν ἀπαγγειλάντων τὸν τοῦ στρατηγοῦ φόνον*) elati, ad virtutem inflammati. Et quo pertinet '*τοῖς φρονήμασιν*'? I. Bekkerus quoque offenditur illis verbis, quam ob rem *ταῖς φωναῖς* et *τοῖς φρονήμασιν* eiectis scribit *οἱ μὲν Ἕλληνες ἐθάρρησαν, καὶ ταῖς ἐλπίσι τῆς νίκης ἐπαρθέντες ἐπέκειντο θρασύτερον τοῖς βαρβάροις.* Madvigius legit: *καὶ ταῖς φανείσαις ἐλπίσι τῆς νίκης.* Equidem haud dubito quin desideretur verbum copiosius, quam ob rem scribam: *ἐθάρρησαν ταῖς ἐμφανεστάταις ἐλπίσι τῆς νίκης καὶ ἐπαρθέντες τοῖς φρονήμασιν ἐπέκειντο κτἑ.* (*φωναῖς* ex praecedente verbo *φόνον* ortum esse puto). *Ἐμφανέσταται ἐλπίδες* sunt spes maxime conspicuae, quae erant et in navium incendio et in morte ducis hostium[1]). Coniunctio verbi *ἐθάρρησαν* cum voce *ἐλπίσιν* non raro invenitur velut XVI 85: *ὁ δὲ δῆμος διπλασιάσας τὴν προϋπάρχουσαν δύναμιν ἀνεθάρρησε ταῖς ἐλπίσιν.*

9. XI 26. Iam transeamus ad locum desperatum, quamquam nemo nisi Madvigius sanationem ei afferre studuit: *ἐπεβάλετο δ' ὕστερον καὶ κατὰ τὴν Αἴτναν κατασκευάζειν νεὼν Δήμητρος ἐννηώς* (?) *δὲ οὔσης. τοῦτον μὲν οὐ συνετέλεσε, μεσολαβηθεὶς τὸν βίον ὑπὸ τῆς πεπρωμένης.* In *ἐννηώς* quidam existimabant latere cognomen Cereris — *Δ. Ἐννησιαίας* ductum a cognomine, quod inditum erat urbi Aetnae XI 76: *πρὸ τούτων καλουμένην Ἐννησίαν.* Sed hoc urbis cognomen depravatum est ex *Ἴνησσαν.* At ne hoc quidem — *Ἰνησσαίας* enim scribit Wesselingius — sufficit; nonne enim ineptum est deam cognominare e sacello nondum et numquam absoluto? Madvigius

---

1) Ad coniecturam meam confirmandam forsitan paulum conferat locus, quem invenimus apud Polybium VIII 37: *πρὸς τὴν ἀνάβασιν καὶ τὸν ἐπιφανέστατον καὶ πρῶτον κίνδυνον.*

scribit *ὡς Ἔννης ἐνδεοῦς οὔσης*, splendidiorem Deae sedem quaesitam esse urbe exigua. Sed de hoc nihil apud scriptorem inveni, immo appellat urbem opimam, divitiis abundantem. Ego scribo: *Ἐπίνοιαν δὲ ταύτην οὐ συνετέλεσε*, hoc consilium non ad finem perduxit morte abreptus; *ἐπίνοια* saepissime a scriptore usurpatur.

10. XI 29. *συναχθέντων δὲ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἐδόκει* [*τοῖς πᾶσι* Dind.] [cod. A *μένοντα*] *ὅρκον ὀμόσασθαι* (Coisl.; Dind. *ὀμόσαι*) *περὶ τοῦ πολέμου τὸν στέρξοντα μὲν τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν, ἀναγκάσοντα δὲ γενναίως τοὺς κινδύνους ὑπομένειν*. Sententia huius loci est aperta. Iure iurando inter se obstrictos tenent Graeci, quo concordia confirmetur. Sed verbum *στέρξοντα* hoc declarare non posse non minus est apertum, quamquam Wesselingius in hoc verbo acquiescit comparans *τὴν τύχην στέργειν* et *στέργειν τὰ παρόντα*. Sed qua de causa vir sermonis Graeci peritissimus hoc attulerit, nescio. Nam *στέργειν τὰ παρόντα* idem esse atque perferre aequo animo condicionem praesentem quis nesciat? quid autem hoc ad locum, de quo quaerimus? Apud Diodorum, ubicunque *στέργειν* aut — id quod saepius fit — *στέργεσθαι* invenies, hoc verbum significat 'colere, amare, revereri'; V 3: *διὰ δὲ τὰς μετ' ἀλλήλων διατριβάς τε καὶ ὁμιλίας ἁπάσας* (sc. *τὰς θεὰς*) *στέρξαι τὴν νῆσον ταύτην μάλιστα*, XVII 114: *ἐπεὶ γάρ τις τῶν ἑταίρων εἶπε μηδὲν καταδεέστερον Ἡφαιστίωνος τὸν Κράτερον στέργεσθαι κτέ*. *στέξοντα* legunt et Dindorfius et Bekkerus secuti Rhodomanni auctoritatem. Sed quid sibi vult verbum *στέγειν*? Non tam fulcire aut stabilire (Germanice: aufrecht erhalten, sichern) significat quam sustinere aut sufferre (aushalten). At non hoc, sed illud desideratur hoc loco; cf. Diod. III 34: *διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ ψύχους πήγνυνται οἱ μέγιστοι ποταμοὶ στέγοντος τοῦ κρυστάλλου διαβάσεις στρατοπέδων καὶ ἁμαξῶν ἐφόδους*, XI 32: *τὴν ὁρμὴν καὶ βίαν τῶν Ἑλλήνων ἔστεγεν οὔτε τὸ κατεσκευασμένον τεῖχος οὔτε τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων*, Polyb. III 53: *οὗτοι γὰρ ἔστεξαν τὴν ἐπιφορὰν τῶν βαρβάρων*, XVIII 8: *στέγειν τὴν ἐπιβολὴν τῶν φαλάγγων*. Quae cum ita sint, verbum est reiciendum.

Doehnerus (l. l. p. 20) refutat et lectionem *στέρξοντα* et coniecturam *στέξοντα*, sed mirum, quod suadet, ut pro illis *θήξοντα* accipiatur, qua lectione opinatur omni quo prematur incommodo locum liberatum iri. At *θήγειν* est acuere arma falces

vomeres similia, minime autem concordiam! Certe metaphorice usurpatur, velut a Xenophonte Cyrop. II 1, 11: *δεῖ τῶν ἀνδρῶν ϑ. πάντως τὸ φρόνημα, τὰς ψυχὰς εἰς τὰ πολεμικά*, sed 'inflammare aut incitare concordiam' ineptissime dicitur. Madvigio (l. l. IV 488) placet *συνέξοντα*, haud improbabiliter, ut videtur; XVII 30: *συνεβούλευε* (sc. *Χαρίδημος*) *τῷ Δαρείῳ αὐτὸν τὸ βάρος καὶ τὴν τῆς Ἀσίας ἀρχὴν συνέχειν*; XIX 26: *σ. τὴν δύναμιν ἐν τοῖς ὅπλοις*, fr. XXXII 28: *ἐναντία πάϑη συνεῖχε τὰς ψυχάς*, fr. XXVII 18: *ἡ εὐγνωμοσύνη βεβαίως συνέξει τὰς ἡγεμονίας*. Polyb. VI 56: *τοῦτο συνέχει τὰ Ῥωμαίων πράγματα*; ibid. *τοῖς ἀδήλοις φόβοις τὰ πλήϑη συνέχειν* etc. Sed equidem praefero coniecturam, quae minus recedit a codicum lectione, eademque de causa repello, quod Wurmius commendat: *στηρίξοντα*, quod verbum ob id ipsum est reiciendum, quod vi translata nusquam apud Diodorum invenitur[1]). Scribi igitur velim *στερεώσοντα*; cf. XV 57: *τὰς μὲν* (sc. *τῶν πόλεων*) *προσηγάγετο, τὰς δὲ διὰ τῆς βίας ἐχειρώσατο. ταχὺ δὲ τῆς δυναστείας αὐτοῦ στερεουμένης κτέ*, XVIII 23: *τῶν κατ' αὐτὸν πραγμάτων βεβαίως ἐστερεωμένων*.

11. XII 3. *ἦν Μεγάβυζος ἐστρατοπεδευκὼς μετὰ τῆς πεζῆς δυνάμεως*. Sic rectissime scribit Dindorfius pro codicum lectione *περσικῆς*; nam verbis antecedentibus, quibus de copiis navalibus disseritur, sunt haec verba opposita. Addo commutationem verborum *περσικῆς* et *πεζικῆς* saepius in libris deprehendi; cfr. XI, 16: *τὸ περσικὸν στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων* (!).

12. XII 17. *ἐν παντὶ τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ παρὰ τοῖς Θουρίοις τρεῖς οἱ πάντες εἰσηγοῦνται διορϑωϑῆναι ἐπὶ τὴν ὑπὲρ τῆς διορϑώσεως συμβουλίαν παραγενέσϑαι*. Hunc locum esse depravatum editores fere omnes recentiores concedunt, Wesselingius autem mirum in modum Rhodomanno assentiens verbum *διορϑωϑῆναι* non omittit, vertit autem Latine: Tres omnino ad suadendum (!) abrogationem legum quarundam necessariis impulsi causis in medium processisse (?) memorantur (*εἰσηγοῦνται*). Sed supervacaneum est disputare de hac versione; ut alia omittam, *εἰσηγεῖσϑαι* minime vim habet passivam. Bekkerus et Dindorfius delent *διορϑω-*

---

1) Saepius apud scriptores novi testamenti; cf. Grimm. Lex. Nov. Test. s. v.

θῆναι et scribunt *εἰσηγοῦνται — παραγενέσθαι*, non recte, ut mihi videtur. Nam unde pendeat infinitivus *παραγενέσθαι*, minime apparet; *εἰσηγεῖσθαι* idem valet ac legem ferre aut ferre ad . . (in Vorschlag bringen); supplendum igitur esset, si his obsequeremur, verbum *ἱστορεῖσθαι* aut simile, ex quo suspensus esset infinitivus: 'et narrantur in medium processisse ad —'. Reiskius legi vult *εἰσηγηταὶ* (*διορθώσεως*), optime, nam verbum *εἰσηγητής* saepius a scriptore usurpatur (*ἐ. καὶ διδάσκαλος τῆς δημοκρατίας, ἐ. καὶ σύμβουλος*). Verbum sequens *διορθωθῆναι* depravatum videtur ex male intellecto compendio genetivi *διορθώσεως*; item *παραγενέσθαι* ex *παρεγενήθησαν*; itaque scribo: *εἰσηγηταὶ διορθώσεως*[2] . . . . *ἐπὶ τὴν ὑπὲρ τῆς διορθώσεως*[2]) *συμβουλίαν παρεγενήθησαν*[3]).

13. XII 24. *τοῦ δὲ συκοφάντου φήσαντος ἰδίαν αὑτοῦ εἶναι δούλην καὶ πρὸς τὸν ἄρχοντα καταστήσαντος δουλαγωγεῖν κτέ.* Ne unus quidem editor aut illud verbum *καταστήσαντος* aut hoc *δουλαγωγεῖν* esse depravatum intellexit, et tamen verba aegre defendi possunt, nam Rhodomanni interpretatio . . . 'se virgine ad tribunal decemviri pertracta vindicias secundum servitutem petere' reddit quidem loci sententiam, verba autem graeca non exprimit. Hertlinius (l. l. II, 1 p. 9) scribit pro *καταστήσαντος*: *κατατείναντος* (indem er darauf bestand). Non equidem inveni hanc verbi significationem apud Diodorum, sed *κατατείνειν ὅλην τὴν ῥώμην* (alias: *ἐπιτείνειν*) *εἴς τι*. Ego conicio: *φήσαντος . . δούλην καὶ πρὸς τὸν ἄρχοντα καταστήσαντος δουλαγωγουμένην.* Delator simulavit illam esse mancipium et ad decemvirum induxit eam, quasi in servitutem esset abducta. Non modo verbis in publicum editis sed etiam pronuntiatione apud decemvirum facta (*καταστήσαντος δουλαγωγουμένην*) ostendit illam esse servam (germanice: er sagte nicht nur, sie sei eine Sklavin, sondern er stellte sie auch vor Gericht dar als eine solche).

14. XII. 38. *μετὰ δέ τινα χρόνον ἀνηλωκὼς ἀπ' αὐτῶν ἰδίᾳ*

---

1) Ioann. Iacob Reiske, Animadversiones in Graecos auctores (quibus Madvigius usus est).

2) Verba eadem saepius usurpare parvis intervallis interpositis Diodorum supra demonstravimus.

3) Hanc aoristi formam apud Diodorum iuxta formam *ἐγένοντο* saepissime inveni; cf. Lobeck. ad Phrynich. p. 109. Non enim raro usurpat, ut hoc strictim attingam, formas minime usitatas.

πλῆθος ἱκανὸν χρημάτων καὶ λόγον ἀπαιτούμενος εἰς ἀρρωστίαν ἐνέπεσεν οὐ δυνάμενος τῶν πεπιστευμένων ἀποδοῦναι τὸν ἀπολογισμόν. — Vocem *ἀρρωστίαν* impugnat Hertlinius (l. l. II p. 9), subtilius, ut mihi quidem videtur, quam verius. Concedendum quidem est vocem apud Diodorum alias significare aegritudinem corporis et hoc loco hanc significationem minime esse aptam, nam nusquam neque apud Plutarchum (Alcib. VII squ.) neque apud Thucydidem (I 67) de morbo Periclis quicquam traditum invenies. Sed quamquam non agitur de corporis morbo, tamen coniectura ingeniosa Hertlini: *εἰς ἀγωνίαν* supervacanea est. Nam *ἀρρωστία* non solum usurpatur ad corporis, sed etiam ad animi aegritudinem aut, si mavis, aegrimoniam significandam. Pseudodemosth. p. 1459, 26: *ᾗ ἂν ἡμέρᾳ τῆς λίαν ἀρρωστίας ἀπαλλαγῆτε, ταύτῃ τούτους οὐδ᾽ ὁρῶντες ἀνέξεσθε.* Thuc. III 15: *καὶ οἱ μὲν προθύμως ταῦτα ἔπρασσον, οἱ δὲ ἄλλοι . . . ἦσαν καὶ ἀρρωστίᾳ τοῦ στρατεύειν.* Thuc. VII 47: *οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐν τούτῳ ἐβουλεύοντο πρός τε τὴν γεγενημένην ξυμφορὰν καὶ πρὸς τὴν παροῦσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ κατὰ πάντα ἀρρωστίαν.* Quae cum ita sint, servandum est vocabulum *ἀρρωστία.*

15. XII 42. *ὁ μὲν Περικλῆς ἀποδοχῆς ἐτύγχανε παρὰ τοῖς πολίταις, ὡς δυνάμενος στρατηγεῖν καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους καταπολεμεῖν* (Coisl. *διαπολεμεῖν*). Inesse videntur in verbis *στρατηγεῖν* usque ad *καταπολεμεῖν* menda, quamvis a nullo editore sint animadversa Imprimis verbum *στρατηγεῖν* suspectum est, nam ars imperatoria et virtus bellica Periclis (*δυνάμενος στρατηγεῖν*) saepius et magis erant spectatae, quam ut tum demum perspicerentur et laude dignum redderent Periclem (cf. XII 7, ubi victoria Periclis de Euboeicis reportata narratur, ibid. c. 17 et 18, ubi Periclem scriptor tradit Samum insulam sub Atheniensium potestatem redegisse). Immo hoc eximia laude ab omnibus efferendum erat, quod a Lacedaemoniis victoriam reportaverat. Itaque legendum mihi videtur *ὡς δυνάμενος καταστρατηγεῖν καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους* (cf. XI 43: *ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς . . . πάλιν ἐπενόησε καταστρατηγῆσαι τοὺς Λακεδαιμονίους*) *καὶ διαπολεμεῖν,* quippe qui posset etiam Lacedaemonios astutia (*στρατηγήματι*) vincere et bellum conficere. Quod Lacedaemonios superaverat, idoneus esse existimatus est ad bel-

lum conficiendum (*διαπολεμεῖν*). De dolo autem, quo ille contra Lacedaemonios usus erat, Diodorus narrat antecedentibus verbis.

16. XII 51. *Σιτάλκης πυθόμενος τοὺς Ἕλληνας . . δυνάμεις συνηθροικέναι καὶ τοὺς στρατιώτας ὑπὸ τοῦ χειμῶνος ἐνοχλουμένους.* Recte monet Hertlinius[1]) ad verbum *ἐνοχλουμένους* minime quadrare *πυθόμενος*, hanc ob rem lacunam esse statuendam. Sed vereor, ne non recte eam expleverit scribens *ὁρῶν*. Nam Doehnerus (l. l. p. 13. sq) summo iure dicit neutiquam ita vitii apparere originem. Sed multo minus eiusdem sententia placet scribentis *ἐνοχλουμένους διανοούμενος*; nam *διανοεῖσθαι* non tam 'videre', 'aspectu percipere' quam 'agitare, consilium capere aliquid facere' significat. Praeferendum erit id vocabulum, quod similiter atque *ἐνοχλουμένους* sonans librariorum socordia omisit: *ἐννοούμενος*; Sitalces cum audivisset Graecos magnas coegisse copias et secum reputaret suos magnis in angustiis esse, pacem cum Perdicca fecit.

17. XII 76. *τοῖς τε συμμάχοις ἐπιεικέστερον προσεφέροντο καὶ ταῖς φιλανθρωπίαις τοὺς ἀλλοτριοφρονοῦντας* (codd. *ἀλλοτριοῦντας*) *αὐτῶν ἐθεράπευον.* Iam Rhodomannus lectione *ἀλλοτριοῦντας* offensus scripsit *ἀλλοτριωθέντας*. Wesselingius autem repudiata coniectura, quippe quae non codicum auctoritate niteretur, existimat pronomen reflexivum *ἑαυτούς* esse supplendum. Male, nam nusquam haec ellipsis pronominis apud verbum *ἀλλοτριοῦν* invenitur. Dindorfius scribit: *ἀλλοτριοφρονοῦντας*, quod vocabulum Diodorus usurpat XVII 4: *ἡ ὀξύτης τοῦ νεανίσκου καὶ ἡ ἐνέργεια τοὺς ἀλλοτριοφρονοῦντας μεγάλως ἐξέπληττεν* et saepius. Nos *τοὺς ἀλλοτριοῦντας* corruptum arbitramur ex *τοὺς ἀλλοτρίους ὄντας*; sunt ii, qui hostiles erant; cf. XVII 80: *ἐπιλεξάμενος ἐκ τῶν Μακεδόνων τοὺς ἀλλοτρίας κατ' αὐτοῦ προιεμένους φωνάς*, hostiliter vociferantes, XVIII 75: *κρίνας αὐτὸν* (sc. Nicanorem) *ἀλλότρια φρονεῖν.* Polyb. XXVIII 4: *καλῶς εἰδὼς ἀλλότριον ὄντα αὐτὸν Ῥωμαίων.* — *ἡ ἀλλοτρία γῆ* opp. *ἡ οἰκεία* usurpatur pro *πολεμία* (cf. Xen. Anab. III 5, 5: *ἃ . . διεπράττοντο, μὴ κάειν τὴν βασιλέως χώραν, νῦν αὐτοὶ καίουσιν ὡς ἀλλοτρίαν*, wie Feindesland). Praecipue conferatur Diod. XX 4: *πρόδηλον γὰρ ἦν, ὡς οἱ μένοντες ἐν ταῖς Συρακούσαις, κἂν ἀλλοτριώτατοι τυγχάνωσι πρὸς τὸν δυνάστην, οὐδὲν ἂν πράξειαν ἄτοπον.*

---

1) Neue Beiträge zur Kritik des Diodor, Wertheim 1871 p. 16.

18. XIII 27. *ἧς (sc. τῆς τύχης) τὴν ἐλευθερίαν ἀνθρωπίνως ἡμᾶς ὑπενεγκεῖν προσήκει καὶ μὴ βάρβαρον ὠμότητα πρὸς ὁμοεθνεῖς ἀνθρώπους ἐνδείξασθαι.* Quid est *ἡ ἐλευθερία τῆς τύχης*? Desideratur hoc loco vocabulum, quo exprimitur favor, benevolentia fortunae. Madvigius (l. l. p. 493) primus mendum animadvertit, sed non sustulit coniciens *εὐημερίαν*; hoc enim vocabulum minime coniungi potest cum genetivo *τύχης*, quippe quod nusquam sic coniungatur. Quod ut demonstrem, afferam nonnullos locos. Diod. XV 22: *τηλικαύτης εὐημερίας γενομένης*, XVII 11: *ἡ ἐν Λεύκτροις εὐημερία*, XVIII 17: *διὰ τὰς προσγεγενημένας εὐημερίας*, XVIII 37: *τὸ μέγεθος τῆς εὐημερίας*, fr. XXIII 20: *ἐν ταῖς εὐημερίαις καὶ εὐπραξίαις* et saepius. Quod cum ita sit, Madvigii coniectura vix defendi potest. Doehnerus (l. l. p. 21) legit: *εὐετηρίαν*, ad quam coniecturam nobis probandam locum praebet ex Plutarchi mor. p. 824 c: *ὅρα γάρ, ὅτι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν ταῖς πόλεσιν, εἰρήνης, ἐλευθερίας, εὐετηρίας, εὐανδρίας, ὁμονοίας, πρὸς μὲν εἰρήνην οὐδὲν οἱ δῆμοι τῶν πολιτικῶν ἔν γε τῷ παρόντι δέονται.* Sed multo minus haec coniectura expedit quam Madvigi. Nam quid est *εὐετηρία*? „Ubertas fructuum" (germanice: ein gutes Jahr). Minime autem vocabulum vim habet translatam. Ipse legendum puto: *ἧς τὴν εὔροιαν ἀνθρωπίνως ἡμᾶς ὑπενεγκεῖν προσήκει.* cf. II 45: *αὐξομένης δὲ τῆς περὶ αὐτὴν* (sc. *βασίλισσαν*) *ἀρετῆς τε καὶ δόξης συνεχῶς ἐπὶ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν στρατεύειν καὶ τῆς τύχης εὐροούσης φρονήματος ἐμπίπλασθαι*, XX 33: *οὐ μὴν ἡ τύχη γε εἴασε τὴν εὔροιαν μένειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς τάξεως*, XI 69: *ὁρῶν αὐτῷ τὴν ἐπιβουλὴν εὐροοῦσαν.* Saepissime Polybius usurpat hoc vocabulum, II 44: *ἐγένετό τις εὔροια τῶν πραγμάτων*, III 10: *λέγω δὲ τὴν εὔροιαν τῶν πραγμάτων*, III 15: *τὴν γινομένην Καρχηδονίοις εὔροιαν*, V 14: *τῆς περὶ τὴν ἐπιβολὴν εὐροίας.*

19. XIII 35. *μισοπόνηρος* (sc. *ὁ Διοκλῆς*) *φαίνεται . . πικρότατα πρόστιμα θεῖναι, δίκαιος δ' ἐκ τοῦ περιττότερον τῶν πρὸ αὐτοῦ κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ τὸ ἐπιτίμιον ὑπάρξαι.* Quamvis omnes editores vocabulum *ὑπάρξαι* receperint, equidem verbum desidero, quod respondeat verbo antecedenti *θεῖναι πρόστιμα* et verbo sequenti *ἀξιῶσαι*. Mea quidem sententia Diodorus non *ὑπάρξαι* sed *τάξαι* scripsit. I 78: *κατὰ τῶν τὴν τάξιν λιπόντων ἢ τὸ παραγγελθὲν μὴ ποιούντων ἔταττε πρόστιμον οὐ θάνατον, ἀλλὰ τὴν ἐσχάτην ἀτιμίαν.* Polyb.

XII 9: *πάντως γὰρ καὶ τοῖς ἀνδραποδισταῖς ἐπιτίμια τετάχθαι παρ' αὐτοῖς.*

20. XIII 94. *Χρείαν γὰρ ἔχειν τὸ μέγεθος τοῦ πολέμου τοιούτου στρατηγοῦ, δι' οὗ δυνατὸν εἶναι εὐπορεῖν τοῖς πράγμασι.* Hanc lectionem non rectam esse primus Madvigius (l. l. p. 494) monet, qui *εὐροεῖν* scribi vult. *Εὐπορεῖν* est aut 'abundare' aut 'rationem agendi habere' (Mittel und Wege wissen) aut 'affatim praebere', velut *εὐπορῆσαι χρημάτων πλῆθος, εὐπόρησεν ἐφόδια καὶ στολὴν βασιλικὴν* fr. Diod. ed. M. XXX 16, *εὐποροῦσιν ἀποδείξεις*, minime autem „bono eventu uti". Verbum autem, quod Madvigius commendat, invenitur quidem apud scriptorem, sed nusquam cum alio vocabulo coniunctum. Ceterum legendum esset, si Madvigio obsequeremur: *εὐροεῖν τὰ πράγματα.* Haud scio an scribendum sit: *χρείαν γὰρ ἔχειν τὸ μέγεθος τοῦ πολέμου τοιούτου στρατηγοῦ, δι οὗ δυνατὸν εἶναι εὐστοχεῖν τῶν πραγμάτων.* Polyb. I 14: *τοὺς ἐν πράγμασι ἀναστρεφομένους οὔτ' εὐστοχεῖν ἀεὶ δυνατὸν οὔθ' ἁμαρτάνειν συνεχῶς εἰκός*, XV 10: *κατὰ τὰς συμβουλὰς οὕτως εὐστοχεῖν*, Diod. II 31: *ἐν ἅπασι τοῖς ῥηθεῖσι δοκοῦσιν εὐστοχηκέναι*; frg. XXXIII 10. Praecipue ad locum, quem tractamus, quadrant verba Polybii II 45: *ἄνδρα δυνάμενον πάσης εὐστοχεῖν περιστάσεως*, alias legimus *εὐστοχεῖν τῶν καιρῶν, τῶν περιστάσεων.* Eligendum censuerunt eum ducem, qui temporibus bene uti sciret (*καὶ μὴ περιμένειν, ἄχρις ἂν οἱ πολέμιοι τοῖς τείχεσιν ἐπισείωσιν*).

21. XIV 11. *Ἀλκιβιάδην δὲ διά τινων αἰσθόμενον τὴν Κύρου προαίρεσιν . . ἀξιῶσαι δ' αὐτὸν δοῦναι ἀναβάσεως ὁδὸν πρὸς Ἀρταξέρξην.* Sic legunt omnes editores; Rhodomannus: 'ut commeatum sibi ad regem traderet.' Sed quid sit *ἀναβάσεως ὁδόν*? nam *ὁδόν* idem valere ac 'facultatem' quis dicat? Estne praeferendum: *ἀναβάσεως ὁδηγόν*? Nam infra legimus *οὐ διδόντος δὲ τοῦ Φαρναβάζου τοὺς παραπέμψοντας εἰς τὰ βασίλεια.* Verbis *ὁδηγός* et *ὁδηγεῖν* saepius Diodorus utitur; XVII 85: *τῷ πρεσβύτῃ χρησάμενος ὁδηγῷ*, XVII 86: *τῷ μὲν ὁδηγήσαντι τὰς ὡμολογημένας δωρεὰς ἀπέδωκεν.*

22. XIV 13. *εὗρον λόγον γεγραμμένον πολυτελῶς, ὃν ἐπραγματεύσατο πρὸς τὰ πλήθη*; 'sermonem accurate scriptum' vertit Rhodomannus; mihi *πολυτελῶς* suspectum est. Certe

quidem Diodorus vocabulum usurpat, sed nusquam hac significatione, quae hoc loco desideratur. Itaque aut *φιλοτίμως* aut *ἐπιμελῶς* Diodorum scripsisse existimo; *φιλοτιμία* cura et diligentia est, de adverbii *φιλοτίμως*, quod saepissime a Diodoro adhibetur, vi atque usu cf. I 69: *φιλοτίμως ἐξηταχότες ἐκθησόμεθα*, XVIII 20: *τὸν λιμένα φιλοτίμως ἐτήρει*; alias *φιλοτίμως ἐξετάσαι* apud Polyb. V 27 legitur. Ad coniecturam *ἐπιμελῶς* tuendam cf. Plut. Lys. c. 25: *λόγον ἐξεμελέτα*. Diodorum saepius usurpare *ἐπιμελής* et *ἐπιμελῶς* velut *τηροῦντες τὴν τάξιν, οἷς ἦν ἐπιμελές*, XX 33: *ἐπιμελῶς ἐξετάζειν*, vix est quod moneam. Ad sententiam autem confirmandam vide ea, quae dicit Cornelius Nepos (Lys. III. 5.): 'Quam vere de eo foret iudicatum, oratio indicio fuit, quae post mortem in domo eius reperta est... sic scripta, ut deum videretur congruere sententiae.' Valde mihi probaretur, ne hoc omittam, nisi longius a codicum lectione abesset: *λόγον γεγραμμένον περὶ τῆς πολιτείας*; cf. Ephor. fr. 128 ed. C. Mueller: *εὑρόντα δὲ Ἀγησίλαον τὸ βιβλίον, ἐν ᾧ γεγραμμένος ὁ περὶ τῆς πολιτείας λόγος, ὡς χρὴ . . ποιεῖσθαι τὴν αἵρεσιν* sc. *τῶν βασιλέων ἐκ τῶν ἀρίστων*.

23. XIV 21. *Καταπλεύσας εἰς αὐτὴν περὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ στόλος ὁ τῶν Λακεδαιμονίων ἐξέβησαν καὶ συντυχόντες τῷ Κύρῳ τὴν τῶν Σπαρτιατῶν εἰς αὐτὸν εὔνοιαν ἀπήγγειλαν*. Non dubito equidem, quin hic locus sit depravatus quidem, sed facile corrigi possit. Lege *κατέπλευσε δ' εἰς αὐτὴν κτἑ. καὶ* (pro *συντυχόντες*) *οἱ στρατηγοῦντες ἐξέβησαν καὶ τῷ Κύρῳ . . . ἀπήγγειλαν*, cf. Xen. Anab. I 4, 3: *παρῆν δὲ καὶ Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος ἐπὶ τῶν νεῶν, μετάπεμπτος ὑπὸ Κύρου, ἑπτακοσίους ἔχων ὁπλίτας, ὧν ἐστρατήγει παρὰ Κύρῳ*. Apud Diodorum autem legimus: *καὶ τοὺς μετὰ Χειρισόφου πεζοὺς ὀκτακοσίους ἐκβιβάσαντες παρέδωκαν*. *Ὁ στρατηγῶν* autem saepius absolute, ut dicunt, usurpatur pro *στρατηγός*.

24. XIV 21. Infra legimus: *ὄρη γὰρ πλησίον ἀλλήλων κεῖται, τὸ μὲν τραχὺ καὶ κρημνοὺς ἔχον ἀξιολόγους, ἐπ' αὐτῆς δ' ἄρχεται τῆς ὁδοῦ ἕτερον ὄρος* (Coisl. *μέρος*) *σπιλωδέστατον* (Coisl. *μία δ' ἐστί*) *τῶν περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους; καὶ καλεῖται μὲν Ἄμωνος*. 'Alter ab ipsa via (quae unica per ista loca ducit — *μία δ' ἐστί*) incipit et Libanus (Coisl. *λίβανος*) vocatur.' Sic Rhodomannus. *Λίβανος* corruptum esse primus Palmerius demonstravit et lectionem, quae nunc in editionibus

est, protulit Wesselingius in Addendis. — Madvigius (l. l. p. 495) scribit *ὑλωδέστατον*. Et recte se haberet illa coniectura, si Libanonis mons in loco laudato posset defendi. In illo enim monte describendo — XIX 58 — legimus: *αὐτὸς δὲ πανταχόθεν ἀθροίσας ὑλοτόμους καὶ πρίστας, ἔτι δὲ ναυπηγοὺς κατεκόμιζε τὴν ὕλην ἐπὶ θάλατταν ἐκ τοῦ Λιβάνου, τεμνόντων μὲν αὐτὴν καὶ πριζόντων ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων . . πλῆρες . . ξύλων κεδρίνων καὶ κυπαριττίνων.* Sed peccavit haud leviter Diodorus, cum id, quod Libano convenit monti, Amano tribuit. Amanus enim a Pylis illis *παρεκτείνει παρὰ τὴν Φοινίκην*. Melius *σπιλωδέστατον* Dindorfius scribit in editione maiore, quod Bekkerus recepit. Vocabulum invenitur apud Polybium X 20: *τὰ δὲ λοιπὰ περιέχεται λόφοις, δυσὶ μὲν ὀρεινοῖς καὶ τραχέσιν, ἄλλοις δὲ τρισὶ πολὺ μὲν χθαμαλώτερος, σπιλωδέσι δὲ καὶ δυσβάτοις.* Et Diodorus usurpat substantivum *σπιλὰς* III 44: *ὑπὸ δὲ τὰς ῥίζας σπιλάδος ὀξείας.* Fortasse legendum, quod ad lectionem codd. propius accedit, *ἕτερον περι* (*μέρος* Coisl.) *φανέστατον*, montem maxime et undique conspicuum, qui regionibus circumiacentibus imminet et magnum praebet conspectum. Polyb. X 42 si non ad verbum, certe quidem ad sententiam confirmandam multum valet: *ὄρος εὐφυῶς κείμενον πρὸς τὰς τῶν προειρημένων τόπων περιφάσεις.*

25. XIV 25. *ὡς ἂν περὶ ἡμῶν κακόν τι βουλεύηται, διὰ τούτων πρὸς αὐτὸν ἀγωνιούμεθα περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν κοινῶν.* Sic omnes editiones. At mendum in *τῶν κοινῶν* inesse suspicor. Nam ubi sunt bona communia et qualia sunt, postquam Proxenus legatis regis pronuntiavit se suosque perdidisse omnia? — *Νῦν τὰ μὲν ἄλλα σχεδὸν ἀποβεβλήκαμεν.* Respiciens locum Xenophonteum, ad quem se applicasse Diodorum apparet, conicio: *ἀγωνιούμεθα περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐκείνου.* Xenoph. Anab. II 1 12: *ἡμῖν οὐδέν ἐστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετή — μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἡμῖν ἀγαθὰ* (haec verba valde contraria sunt illis verbis *τὰ κοινὰ ἀγαθὰ*) *ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχούμεθα.*

26. XIV 32. *τούτων δὲ πραττομένων πολλοὶ τῶν φυγάδων συνέρρεον πρὸς τοὺς περὶ Θρασύβουλον.* Omnes editores consentiunt hoc loco vitium subesse, sed non recte lacunam sive maiorem sive minorem statuere videntur. Palmerius dicit multa

inter *Θρασύβουλον* et *φανερῶς* deesse; verborum autem, quae desint, sententiam hanc fere esse: quosdam e triginta tyrannis adisse Thrasybulum. Assentiuntur ei et Rhodomannus et Wesselingius, qui sic expleri volunt: *πρὸς ὃν καὶ παρὰ τῶν τριάκοντά τινες ἀπεστάλησαν.* Equidem non tam lacuna quam corruptela locum vitiatum esse censeo. Quam in *φυγάδων* latere mihi valde est persuasum, nam hanc lectionem facillime oriri potuisse et ex antecedentibus verbis *τὰ τῶν φυγάδων φρονεῖν* et ex sequentibus *τὸ συνεστηκὸς φυγαδικὸν κτέ.* nemo negabit. Emendandum igitur puto: *πολλοὶ τῶν δυνατῶν* (Machthaber). Haec coniectura referenda est ad verba antecedentia: *τῆς τῶν τρισχιλίων πολιτείας.* Ex illorum enim numero legati ad Thrasybulum convenerunt, ut eum invitarent ad dominationem pro Theramene captandam, cuius in locum succederet. Multi autem ex illis tribus milibus a triginta tyrannis erant mandati. Vocabulum *δυνατός* autem hac significatione instructum invenies apud Polybium IX 23: *τὴν ἐναντίαν τῇ φύσει πολλάκις ἐμφαίνουσι διάθεσιν ἔνιοι τῶν δυνατῶν* (Hultschius: *δυναστῶν*) *πρὸς τοὺς ἐκτός* . Act. XXV 5: *οἱ οὖν ἐν ὑμῖν* (sc. *τοῖς Ἰουδαίοις*) *δυνατοί* (proceres Iudaeorum), Thuc. I 89: *ἐν αἷς αὐτοὶ ἐσκήνησαν οἱ δυνατοὶ τῶν Περσῶν.* Ios. bell. iud. I, 12, 42: *ἧκον Ἰουδαίων οἱ δυνατοί.* Ceterum *συμβουλεύειν αὐτῷ* — quae verba sequuntur — mutandum in *συμβουλεύσοντες*, quod respondet alteri participio *διαλεξόμενοι.*

27. XIV 40. *ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς, πρὶν τελέως ἰσχυρὸν γενέσθαι τὸν τύραννον, στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν κατὰ τάχος, παρὰ τῶν Ῥηγίνων λαβόντας πρὸς τὸν πόλεμον οὐκ ἐλάχιστα καὶ οἱ φυγαδευθέντες τῶν Συρακοσίων ὑπὸ Διονυσίου.* Cum omnes negent haec verba recte se habere, inter se dissentiunt de via, qua ad locum sanandum perveniatur. Rhodomannus post *κατὰ τάχος* scribit: *προσέθεντο δ' αὐτοῖς;* reliqua autem verba incolumia servat: ‘coniunxerunt cum ipsis, cum a Rheginensibus non parum essent adiuti — *λαβόντες* pro *λαβόντας* — exules.’ Wesselingius autem textum ‘luxatum et corruptum’, ut ait, permutatione singulorum verborum sanare vult: *κατὰ τάχος καὶ οἱ φυγαδευθέντες κτέ. παρὰ τῶν Ῥηγίνων λαβόντες οὐκ ἐλάχιστα — τότε γὰρ διετέλουν καὶ περὶ τούτων διαλεγόμενοι — ἐδίδασκον* (cod. omnes: *διδάσκοντες*) *ὅτι συνεπιθήσονται,* quae mutatio — libri enim tradunt *συνεπείσθησαν* — con-

iectura haud inepta appellanda est. At hanc immutationem et transpositionem necessariam esse equidem nego et Dindorfius idem existimasse videtur. Ille enim scribit: *παρώρμων δ' ἅπαντας,* reliqua autem non mutat: 'omnes incitabant ad bellandum'.

Cum eo consentiens Madvigius conicit: *παρώρμων δὲ τῶν Ῥηγίνων τοὺς παρακαλοῦντας.* Ni fallor, haec coniectura verbosior est. Nam vix animum inducas ut credas dixisse Diodorum exules inflammasse Rheginenses, qui alios inflammarent (*παρορμᾶν* et *παρακαλεῖν* non adeo inter se differunt). Dindorfii autem coniectura hanc ob rem aberrare a vero mihi videtur, quod Rheginenses, ut qui ardore pugnandi flagraverint — *ἔδοξεν αὐτοῖς στρατεῦσαι κατὰ τάχος* —, non ab aliis incitandi erant. Ego sic restitui locum velim: *στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν κατὰ τάχος, παραχρῆμα δὲ συνεβάλοντο κτέ:* confestim autem ad bellum multum conferebant. Non tam consilium belli adiuvabant exules — si hoc esset, *παρορμᾶν* recte se haberet — quam magnum momentum afferebant ad illud consilium perficiendum, id quod sequentia verba demonstrant.

28. XIV 73. *τῶν δ' ἀνδρῶν ἐκκολυμβώντων διὰ τὸν ἀπὸ τῆς πνιγὸς φόβον.* In manuscriptis legimus *πληγῆς*. Madvigius (l. l. p. 407) ita mutat: *ἀπὸ τῆς φλογός*; Dindorfius et Bekkerus scribunt: *ἀπὸ τῆς πνιγὸς.* — Iam Wesselingius vocabulo *πληγῆς* offensus commendat, quod Madvigius iterum in lucem protulit, *φλογός*; nam *πληγὴν* spectare ad ruinam armamentorum, id quod Rhodomannus suspicatur, vix probari potest; de illa enim ruina mentio antecedentibus verbis non facta est. Wesselingii coniectura nihil habet, quod abhorreat a loci sententia; sed existimem in *πληγῆς* alterum praeterea inesse verbum, quod significet pavorem, *ἔκπληξιν*. Scribam igitur: *διὰ τὴν ἀπὸ τῆς φλογὸς ἔκπληξιν καὶ φόβον*; *ἔκπληξις καὶ δέος* XVII 34, XVII 58: *ἔκπληξιν καὶ φόβον,* quae coniunctio haud ita raro legitur. Lectio autem Dindorfiana, quippe quae sententiam loci vix reddat, a Madvigio iure reicitur.

29. XIV 83. *Ἀγησίλαος μὲν οὖν διὰ Μακεδονίας καὶ Θετταλίας πορευθείς, ὡς διῆλθε τὰ περὶ τὰς Θερμοπύλας στενά, τὴν πορείαν ἐποιεῖτο.* Verba, ut nunc se habent, aut corrupta esse aut manca et mutila nemo negabit, etiamsi legatur secundum codices *στενὴν*. Nam quid sit *στενὴν πορείαν ποι-*

εἶσθαι, vix intellegi potest. Wesselingius quidem hanc lectionem recepit; sed non iure. Haud scio an pro *στενὴν* scribendum sit *εὔτονον*. Agesilaus postquam peragravit regiones circum Thermopylas iacentes, iter acceleravit; cf. XIV 77: *εὔτονον τὴν πορείαν ἐπορεύετο* et alias saepissime. Si autem hoc displicet, complura verba excidisse existimem: *ὡς διῆλθε τὰ περὶ τὰς Θερμοπύλας στενά, ἧκεν εἰς Κορώνειαν τῆς Βοιωτίας* (cf. c. 84) aut similia.

30. XIV 86. *Ἐν δὲ τῇ Κορίνθῳ τινὲς τῶν ἐπιθυμίᾳ κρατούντων συστραφέντες ἀγώνων ὄντων ἐν τῷ θεάτρῳ φόνον ἐποίησαν.* Verba manca esse et orationem hiare negari non potest, nam quid est *ἐπιθυμίᾳ κρατεῖν*? Versio Rhodomanni: 'cupiditate dominandi omnes superantes' non solum nihil lucis affert loco obscuro, sed etiam novas dubitationes movet. Quanam cupiditate dominandi omnes superantes? Et si bene se haberet interpretatio, nonne scribendum esset *τῇ ἐπιθυμίᾳ*? Madvigius (p. 497) scribit: *τῶν τῆς δημοκρατίας ἐπιθυμούντων*; nimirum ii, qui contra eos, qui a Lacedaemoniis stabant, se coniuraverant, populi potentiam appetebant. Sed mihi melius esse videtur: *τῶν ἐπικρατούντων τοῦ δήμου*, quae verba in traditis abdita esse concedendum est; nam qui fiebat, ut illi tantam stragem ederent et tot cives ex urbe expellerent, si non erant a plebe adiuti? Hi quia eis erat persuasum homines e plebe sibi esse fidos et suorum consiliorum quocumque possent modo, adiutores esse, *φόνον ἐποίησαν καὶ στάσεως ἐπλήρωσαν τὴν πόλιν*. *Ἐπικρατεῖν* autem non raro invenitur, I 73: *τῶν πλείστων ἐθνῶν ἐπεκράτησαν*; Polyb. I 20: *τῆς θαλάσσης τῆς Σικελίας ἐπικρατεῖν τοὺς Ῥωμαίους*; *ἐπικρατεῖν τοῦ δήμου* est 'plebem sibi subiectam habere'. Corinthum in duas quasi partes discissam fuisse docet Xenophon (hist. graec. IV), qui narrat optimum quemque belli Corinthiorum in Laecedaemonios suscepti pertaesum fuisse — *οἱ πλεῖστοι καὶ βέλτιστοι εἰρήνης ἐπεθύμησαν* (c. 4, 1) — ceteris autem a Persis corruptis e re visum fuisse, omnes illos e medio tollere aut ex urbe eicere. Hanc ob rem Madvigi coniectura non praeferenda esse videtur meae, quod non tam de dominatione plebis, quam de interitu optimatium agitur.

31. XIV 107. *τοὺς δε Ῥηγίνους ἐπεθύμει τιμωρήσασθαι διὰ τὴν περὶ τῆς οἰκειότητος δίκην. δίκην* male se habere

nemo negabit; quis enim in Rhodomanni interpretatione acquiescat 'necessitudinis denegatae causa'?

Non pauca allata sunt alia ab aliis ad locum corruptum emendandum: *λώβη* ab Hertlinio (Tom. II p. 16), *ὕβρις* et *ἀτιμία* a Wurmio, *αἰκία* a Doehnero (l. l. p. 20.) Vocem *αἰκία* non raro invenies: XVII 83: *πᾶσαν ὕβριν καὶ αἰκίαν προσενεγκάμενοι*, XX 30: *δειναῖς αἰκίαις κατ' αὐτῶν χρησάμενα.* Omnes hae coniecturae, quae magis minusve ad codicum lectionem accedunt, per se non improbabiles sunt, sed quaerendum est, utrum mutanda fuerit scriptura an corrigenda. Hoc equidem faciam scribens *ἀδικίαν*; *ἀδικία* enim non raro eandem vim habet quam *ἀδίκημα*, est igitur 'iniquitas in alium'; II 40: *καὶ οὐδεὶς ἂν πολέμιος περιτυχὼν γεωργῷ ἀδικήσειεν ἄν, ἀλλ' ὡς κοινοὺς εὐεργέτας ἡγούμενοι πάσης ἀδικίας ἀπέχονται*, *ἀδικία* hoc loco idem valet atque *ἀδίκημα.*

32. XV 6. *ποιήματα γράφειν ὑπεστήσατο καὶ τοὺς ἐν τούτοις δόξαν ἔχοντας μετεπέμπετο καὶ προτιμῶν αὐτοὺς συνδιέτριβε καὶ τῶν ποιημάτων ἐπιστάτας καὶ διορθωτὰς εἶχεν.* *Ἐπιστάτας* omnibus editoribus probatum mihi suspicionem movet, quamquam me non fugit verbum simili significatione usurpari XVI 2: *τοῦ Ἐπαμεινώνδου Πυθαγόρειον ἔχοντος φιλόσοφον ἐπιστάτην.* Haud scio an praestet *ἐπικριτάς*, cf. infra: *ἐπηρωτήθη περὶ τῶν ποιημάτων, τίνα κρίσιν ἔχοι.* Concedendum quidem est illam coniecturam exemplo e Diodori scriptis deprompto confirmari non posse, sed a Polybio illud vocabulum usurpatur XIV 3, 7: *χρώμενος ἐπικριτῇ τῶν λεγομένων καὶ συμβόλῳ Μασσανάσσῃ κτέ.* Verbum autem *ἐπικρίνειν* a Diodoro quoque adhibetur XI 75.

33. XV 10. *περὶ δὲ τῶν χρησμῶν ἔφησε μὴ χρηματίζειν τὸν θεὸν καθόλου περὶ τοῦ θανάτου καὶ τούτου μάρτυρας παρείχετο πάντας τοὺς παρόντας Ἕλληνας.* Quamquam Wesselingius lectionem *θανάτου*, quam minime respondere criminibus contra Tiribazum ab Oronta confictis apparet (c. VIII), defendere studet, Madvigius (l. l. p. 499) eam impugnat, recte quidem, nam non de morte regis, sed de seditione et de defectione ab illo oraculum adisse Tiribazus arguitur (*περὶ ἐπαναστάσεως*). Sed quod Madvigius ingeniose scribit *τοῖς ὑπερθαλαττίοις*, num hoc vere se habet? Nonne Croesus rex Lydorum a Pythia accepit oracula (Herod. I 53—56), nonne alii principes gentium

'transmarinarum' oraculum consuluerunt? Haud scio an legendum sit: *περὶ δὲ τῶν χρησμῶν ἔφησε μὴ χρηματίζειν τὸν θεὸν καθόλου περὶ τῶν στάσεων*: minime deum de seditionibus respondere, hanc ob rem Tiribazus negavit se oraculum consuluisse de his rebus.

34. XV 30. *ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐπεχείρει λόγοις* (lacunam notat Dindorfius) *τὸν τύραννον ἐκχωρεῖν ἐκ τῆς πόλεως*. Supplendum erit *προτρέπεσθαι*, quod cum sequente infinitivo haud raro invenitur; XVIII 34: *προτρέψασθαι τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας καὶ φίλους προσιέναι τοῖς δεινοῖς*, XVIII 94: *προτρεψομένους ἑαυτῷ συμμαχεῖν*.

35. XV 41. *ὡς δ' ἧκον πλησίον [τοῦ Νείλου, κατέλαβον τοὺς Αἰγυπτίους φανερῶς* (?) *παρεσκευασμένους τὰ πρὸς τὸν πόλεμον*; 'probe manifesteque instructos' vertit Rhodomannus. Iure, ut mihi quidem videtur, Hertlinius illo *φανερῶς* offenditur; nam quid h. l. sibi vult *φανερῶς παρεσκευασμένος*? *φοβερῶς* scribere vult vir doctissimus (tom. II. p. 20), et scribit sic Diodorus: *καταπληκτικῶς παρεσκευασμένος*; cf. XV 3: *ταύτας δὲ κοσμήσας πρὸς ναυμαχίαν καταπληκτικῶς*, XVII 4: *ἦγε τὴν δύναμιν κεκοσμημένην καταπληκτικῶς*. Sed fortasse et ad codicum lectionem et ad sententiam loci propius accedit *παντελῶς παρεσκευασμένους*. Haec coniectura confirmatur verbis sequentibus: *πολὺν χρόνον ἐδεδώκει τοῖς πολεμίοις εἰς τὴν παρασκευήν*. *παντελῶς* (-*ής*) enim non modo significationem habet 'omnino, prorsus', sed etiam 'plane, perfecte.' XVII 70: *πρὸς ὕβριν καὶ παντελῆ φθοράν*, XV 56: *παντελὴς φυγὴ ἐγένετο*, XV 17: *τροπῆς δὲ παντελοῦς* (an cum Coisl. *παντελῶς*?) *γεγενημένης*; Ioseph. Antiquit. I 18, 5: *γηραιὸς δὲ ὢν καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος*.

36. XV 52. In praeconio illo, quod Thebani seniores malum esse portentum opinati sunt, tradita verba quaedam mutatione egere videntur. Legitur *κῆρυξ τυφλὸν ἄνδρα ἀποδεδρακότα κομίζων* (quod Coisl. omittit). At nonne *τυφλόν* et *ἀποδεδρακότα* vehementer inter se repugnant? Scribe *τυχὼν ἄνδρα* (aut *ἀνδράποδον ἀποδεδρακός*?). Eodem ipso tempore, quo exercitus Thebis egressus est, ei obvius erat praeco, qui mancipium fugitivum reduxit (*ἀπήντησεν, ὃς ἔτυχε κομίζων*). Madvigius *τυφλὸς κῆρυξ* scribit (l. l. p. 501) et id

ominosum fuisse existimat timoremque exeuntium excivisse. Sed Thebani non e praeconis habitu aliquid mali praesagiverunt, immo ex praeconio ipso. Scriptum autem est μήτ' ἐξάγειν Θήβηθεν μήτ' ἀφανίζειν, ἀλλ' ἀπάγοντα πάλιν ἀνασῴζειν. Pro ἀνασῴζειν, quod non cum antecedentibus convenit — non enim de servando, sed de reducendo mancipio agitur — scribe ἀποκομίζειν. Praeconium ita se habet: ne quis mancipium Thebis educat neve occulat, sed abducat (ἀπάγοντα sc. a loco, in quem confugerat) et ad dominum reducat. Ex hoc autem praeconio Thebani superstitione imbuti aliquid mali suspicari poterant. Sub suam enim dicionem Lacedaemonii Thebanos redigere animum inducebant, cf. c. 51: ἔκριναν τὰς Θήβας ἐξανδραποδίσασθαι. Et Thebani prioribus temporibus contra Lacedaemoniorum mandatum fugitivos abdiderunt (XIV 6: καὶ Θηβαῖοι δὲ ἐψηφίσαντο ὑπάρχειν πρόστιμον τῷ θεασαμένῳ μὲν ἀγόμενον φυγάδα, μὴ βοηθήσαντι δὲ κατὰ τὸ δυνατόν). Cuius facti memoria et timore Lacedaemoniorum et suae infirmitatis conscientia commoti milites e praeconio mirum in modum, ut iis quidem videbatur, ad se spectante mala concluserunt ad se ventura. ἀποκομίζειν autem invenitur apud Diodorum (ἀποκομίζειν πεφευγότας, ἀποκομίζειν τοὺς τεθνεῶτας εἰς Συρακόσας fr. XXI 28), apud Polybium (IV 51, 6: παρέδωκε τὸν Ἀνδρόμαχον αὐτοῖς ἀποκομίζειν ὡς τὸν υἱὸν) et alios; cf. Thucyd. VII 82: τούτους μὲν εὐθὺς ἀπεκόμιζεν εἰς τὴν πόλιν.

Paulo infra legimus: πνεύματος δὲ γενομένου συνέβη τὴν ταινίαν ἀποσπασθῆναι περί τινα στήλην ἐφεστῶσαν τάφῳ. Equidem hac lectione rem, ut erat, satis declarari nego, nam in verbo ἀποσπᾶσθαι inest sola vis abstrahendi, minime autem vis verbi περισπᾶσθαι aut περιθέσθαι. Conicio ἀποσπασθεῖσαν περιταθῆναι; hoc ante περί τινα facile excidere potuit. περιτείνειν a Diodoro quidem non usurpatur, sed a loci sententia vix abhorrere existimo.

37. XVI 8. διὰ τὸ πλῆθος τῶν ταύτην ἐνοικούντων. Nusquam apud Diodorum ἐνοικεῖν eadem constructione adhibitum invenies qua κατοικεῖν, sed ubique absolute dicitur. Hanc ob rem delendum est ταύτην, quod ex articulo praecedente eo facilius oriri potuit, quod utrumque vocabulum per compendium scribi solebat. οἱ ἐνοικοῦντες idem valent atque 'oppidani'; XV 42: κρατήσαντες τοῦ φρουρίου τοῦτο μὲν κατέσκαψαν, τοὺς δ' ἐνοικοῦντας ἐξηνδραποδίσαντο. Polyb. IX 7, 4: ἐκπλήξας

τῷ παραδόξῳ τοὺς ἐνοικοῦντας, XXIV 6, 5: *φυγόντων τῶν ἐνοικούντων εἰς τὰς ἀκρωρείας.*

38. XVI 10. *ἀκατασχέτου δὲ τῆς ὁρμῆς οὔσης τῶν ὄχλων ἀπογνόντες* (mss. *ἐπιγνόντες*) *τοὺς μισθοφόρους καὶ τοὺς τὰ τοῦ δυνάστου φρονοῦντας ἤθροισαν.* Wesselingius et Bekkerus *ἐπιγνόντες* retinuerunt existimantes verbum *ἐπιγιγνώσκειν* eandem fere vim habere atque *ἐξετάζειν* aut *δοκιμάζειν*, recensere (eine Musterung veranstalten). Sed nusquam hanc significationem invenies[1]). Idcirco scripsit Dindorfius in maiore editione *ἀπογνόντες*. Sed mihi haec coniectura duabus de causis minime probatur. Structuram si spectes, invenies verbum *ἀπογιγνώσκειν* aut cum voce *ἐλπίδα* coniungi (*ἀπογνόντες τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας, ἀπεγνωκέναι τὰς ἐν αὐτοῖς ἐλπίδας, ἐν ἀπεγνωσμέναις ἐλπίσι τῆς πατρίδος οὔσης* fr. XXXII 22 al.) aut ubi vocabulum *ἐλπίς* non adiectum est, illud facile intellegi vel ex vicinia repeti posse (*ἀπεγνωκότες τὴν σωτηρίαν* idem valet atque *ἀπεγνωκότες τὴν τῆς σωτηρίας ἐλπίδα, τὰ καθ' αὑτὸν ἀπογιγνώσκειν* et sic saepius). Loco autem, de quo quaerimus, obiectum, quod pertineat ad participium *ἀπογνόντες*, ex antecedentibus aegre repetitur; an in verbis *ἐπειρῶντο μετακαλεῖσθαι . . ἀπὸ τῆς ἀποστάσεως* inest? absolute quasi dictum *ἀπογιγνώσκειν* apud Diodorum non deprehendes. Nec magis coniectura Dindorfii convenit rei, quae narratur; nam tantum aberat, ut duces desperantes animo caderent, ut omnia pararent ad impetum faciendum (*ἀθροίζειν — τὰς τάξεις πληροῦν — ἐπιθέσθαι διαγιγνώσκειν*). Haud scio an scribendum sit *τοῦτ' οὐκ ἐπιδόντες*. Duces, qui impetum populi in dies crescentem nullo modo retineri posse credebant — *ὁρμῆς ἀκατασχέτου οὔσης* —, hoc non aequo animo perferre poterant (germanice: ruhig geschehen lassen); cf. XVII, 30: *σύντομον ἕξειν τὴν κόλασιν ἐπιδόντα τὴν κατάλυσιν τῆς βασιλείας* . . . (wenn er ruhig geschehen lassen müsse); fr. XXXIV 11: *τὸν υἱὸν πρὸ τῆς ἀκμῆς ἐπεῖδε τελευτήσαντα* (musste ins Grab sinken sehen); Isocr. IV 96: *ἐτόλμησεν ἐπιδεῖν ἐρήμην μὲν τὴν πόλιν γενομένην, τὴν δὲ χώραν πορθουμένην.*

---

1) *ἐπιγιγνώσκειν* significat cognoscere; *ἐπιγνόντες τινὲς* (*τὸ σῶμα*) fr. XXI 28, *ἐπιγνοὺς τὸν τοῦ ἰδίου υἱοῦ ἵππον* fr. XXII 24, *ἐπιγνωσθῆναι τὸ λόγιον* fr. XXXII 11.

39. XVI 21. *ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις*. Diodorus hanc fere normam sequitur, ut ad locum exprimendum usurpet *ἄνω*, ad tempus signandum *ἐπάνω*. Tempora praeterita ubique sunt *οἱ ἐπάνω χρόνοι*, XV 2, XV 31, XV 37, XV 48, XV 140, XVI 42, XVI 52. Contra leges *αἱ ἄνω σατραπεῖαι*, *τὰ ἄνω μέρη τῆς χώρας*, *τόδ' ἀνώτερον μέρος*. Hanc ob rem hoc quoque loco scriptum velim *ἦσαν προαπεσταλκότες ἐν τοῖς ἐπάνω χρόνοις*. Nolumus autem id praetermittere, *τοὺς ἀνωτέρω χρόνους* XVI 40 inveniri. Sed hoc non valet contra ea, quae explicui.

40. XVII 36. . . . . *αἷς τὰ μὲν προσήκοντα καὶ μεγάλα μακρὰν ἀπήρτητο, τὰ δ' ἀλλόφυλα καὶ πολέμια παρῆν σύνεγγυς*. *μέγα* est 'admirabile et memorandum', id quod supra appellat Diodorus *περιβόητα* (*τὰ τιμιώτατα καὶ περιβόητα*); sed respondetne vocabulo *πολέμια*? Attamen opposita sunt *ἀλλόφυλα* et *προσήκοντα*; existimem igitur *μεγάλα* aut ex duobus verbis conflatum aut depravatum esse ex *φίλια*; XIX 7: *οὐ διέκρινε, φίλον ἢ πολέμιον*, et saepius oppositum est *φίλιος* verbo *πολέμιος*; fr. XXXII 2: *πολέμιος ἢ φίλος*; Polyb. XVI 19, 3: *τίς τῶν ὑποπιπτόντων φίλιος ἢ πολέμιός ἐστι*; XXIX 27, 4: *πότερα φίλιος ἢ πολέμιός ἐστιν*.

41. XVII 38. *οἱ πλεῖστοι γὰρ διὰ τὴν εὐήθειαν* (sic Dindorfius; codices praebent *εὐτυχίαν*) *ἐπαίρονται μὲν ταῖς εὐπραξίαις, ὑπερήφανοι δ' ἐν ταῖς εὐτυχίαις γινόμενοι τῆς ἀνθρωπίνης καὶ κοινῆς ἀσθενείας ἐπιλανθάνονται*. *Εὐτυχίαν*, quod Wesselingius et Bekkerus retinent, Rhodomannus autem vertit 'per fortunae indulgentiam', vix defendi potest; nam quid interest inter *εὐτυχία* et *εὐπραξίαι* (aut *εὐπραγίαι*)? Aut promiscue adhibentur haec verba aut ad formandum *ἓν διὰ δυοῖν*, quod vocant. Desideratur vocabulum, quod respondeat antecedenti *φρονήσεως*. Hoc intellecto Dindorfius scripsit *εὐήθειαν*, quod vereor ne probari non possit. Nam *εὐήθης* est 'stultus, insipiens', *φανερὸν γὰρ ἦν καὶ τοῖς εὐηθεστάτοις, ὅτι τῶν τειχῶν . . κατερρυηκότων . . . ἔσται τῆς πόλεως εὐκατόρθωτος ἡ πολιορκία* fr. XXXIV 17; uno autem loco, ne hoc praetermittam, 'simplex, a malignitate prorsus alienus', V 66: *τοὺς ἐπὶ Κρόνου γενομένους παραδεδόσθαι . . . εὐήθεις καὶ ἀκάκους παντελῶς*; cf. Pl. rep. p. 400 E: *εὐλογία . . καὶ εὐρυθμία εὐηθείᾳ ἀκολουθεῖ . . εὐήθειαν ὡς ἀληθῶς εὖ τε καὶ καλῶς τὸ ἦθος κατεσκευασμένην διάνοιαν*. Existimo autem non

tam de stultitia quam de socordia et inconsiderantia agi, quibus verbis oppositum sit *φρονήσει*. Itaque haud scio an legendum sit: *οἱ πλεῖστοι γὰρ διὰ τὴν ῥᾳθυμίαν ἐπαίρονται*; XVII 79: *ὁ δὲ Φιλώτας διὰ ῥᾳθυμίαν τὸν ῥηθέντα λόγον ἀργῶς ἐδέξατο*, fr. XXIV 3: *φάσκων αὐτοὺς ῥᾳθύμως* (ratione non adhibita) *κεχειρικέναι τὸν πόλεμον*, XVII 79: *τοῦ δὲ Φιλώτου ῥᾳθυμίαν προσομολογήσαντος*, XIX 95: *ὄντες κατάκοποι καὶ ῥᾳθύμως ἔχοντες τὰ περὶ τὰς φυλακάς*, fr. XXXVI 5: *διὰ τὴν ῥᾳθυμίαν καὶ φαυλότητα τῆς ἀγωγῆς*, fr. XLV 65: *ᾑρεῖτο τὴν ῥᾳθυμίαν καὶ ῥᾳστώνην*. Ad sententiam autem confirmandam affero frg. XXIII 15 D.: *τίς οὐκ ἂν δικαίως μέμψαιτο τὴν ἀφροσύνην* (ego supra legi *ῥᾳθυμίαν*) *καὶ τὴν ὑπερηφανίαν τὴν Ἀτιλίου*; *τὴν γὰρ εὐτυχίαν ὥσπερ βαρὺ φορτίον ἐνεγκεῖν ἐπιδεξίως οὐ δυνηθείς* . . Hoc loco eadem fere sententia declaratur, quae illo, de quo quaerimus, loco. Optime autem coniectura mea comprobatur loco ex libro undevicesimo (XIX 95, 6): *ταῖς γὰρ εὐτυχίαις εἴωθεν ὡς ἐπίπαν ἀκολουθεῖν ῥᾳθυμία τε καὶ καταφρόνησις*.

Easdem fere sententias non solum, sed etiam narratiunculas easdem per singulos Diodori libros redire non eum fugiet, qui in eis versatur. Saepissime invenies eandem rem bis esse relatam. Pauca repetitionis sententiarum exempla afferam. Iudicat de Agathocle (XIX 1) eisdem fere verbis, quibus de illo utitur fr. XXI 17. Existimat historiam rerum et incitare ad recte faciendum et depellere a male faciendo I 1, XV 1. De Liguria idem iudicat IV 20 et V 39; de cerevisia I 20 et I 34. Sed etiam de diversis hominibus idem dicit verbis tam similibus, ut censeas errorem et neglegentiam scriptoris esse in culpa. De morte Charondae (XII 19) idem dicit, quod de exitu Dioclis tradit (XIII 33); XII 19: *ἐνὰς εἰπόντος ʽκαταλέλυκας τὸν ἴδιον νόμονʼ*, XIII 33: *τοὺς ἰδίους αὐτοῦ καταλύει νόμους*; XII 19: *μὰ Δί', ἀλλὰ κύριον ποιήσω*, XIII 33: *μὰ Δία οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ κυρίους ποιήσω*; XII 19: *καὶ σπασάμενος τὸ ξιφίδιον* . . . . XIII 33: *καὶ σπασάμενος τὸ ξίφος*; XII 19: *ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν*, XIII 33: *ἑαυτὸν ἀπέκτεινε*. Diodorus ipse profitetur se de morte Dioclis eadem verba usurpaturum esse. Praecipue in libro decimo septimo tales iterationes deprehenduntur[1]).

---

1) cf. libellus L. Broekeri, qui inscriptus est: Moderne Quellenforscher und antike Geschichtsschreiber (Innsbruck 1882. p. 64—75).

41. XVII 43. *οἱ δὲ Τύριοι ἁλιεῖς ἔχοντες τεχνίτας καὶ μηχανοποιούς.* Hac codicum lectione offensus Wesselingius dicit mirum esse, cur Tyrii *ἁλιεῖς* appellentur. Erant sane eorum plerique rerum nauticarum studiosi, sed piscatores minime. 'Mari adsueti' vertit Rhodomannus, ingeniose quidem, sed non ad verbi vim accommodate. De la Barre (cf. supra p. 122), qui Wesselingium adiuvit in Diodori libris edendis, scribit *ἁλεῖς* — una littera omissa, — optime, si ageretur de Herodoti textu restituendo. Herodotus enim hoc adiectivum saepius usurpat cum significatione multitudinis. Sed proprium est illud sermonis Ionici, neque receptum est in sermonem Atticum. Itaque improbanda est haec coniectura quamvis acuta. — Wesselingius mutat *ἁλιεῖς καὶ τεχνίτας.* Sed haec quoque mutatio vix cuiquam satisfaciat, nam quid piscatorum ars hoc loco velit, non video nec puto piscatores fuisse artifices et mechanicos. Hanc ob rem Madvigius (l. l. p. 506) scribit *ἅλις.* Recte quidem, si Diodorus hoc adverbium aliter usurpasset atque his locis: XX 2: *ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἅλις ἡμῖν ἐχέτω,* XX 26: *περὶ τῶν ἐν Βοσπόρῳ πραχθέντων ἅλις ἡμῖν ἐχέτω.* Doehnerus (l. l. p. 14) scribit *οἱ Τύριοι ἁλίζοντες τεχνίτας καὶ μηχανοποιοὺς,* aut si quem hiatus offendat, *συναλίζοντες,* quod verbum ab Herodoto et Xenophonte eadem significatione usurpatur, quam habet *συναθροίζειν.* Exempla, quibus confirmatur opinio eius, desiderabis; equidem nullum inveni. Suspicor *ἀλύοντας ἔχοντες,* Tyrii multos artifices habebant otiosos; frg. XXIX 35: *περιῄει τὴν πόλιν ἀλύων,* alias *ἀλύοντες στρατιῶται, ἀλύοντες ἐργάται.*

42. XVII 59. *ἡ δὲ μήτηρ τοῦ Δαρείου Σισύγαμβις , . ἐφ' ἡσυχίας ἔμεινε φιλοφρόνως (?) οὔτε τῷ παραλόγῳ τῆς τύχης πιστεύσασα οὔτε πρὸς Ἀλέξανδρον εὐχαριστίαν λυμαινομένη.* 'Benevola quadam affectione' vertit Rhodomannus. Sed iure offenditur hoc adverbio Madvigius (l. l. p. 506); nam *φιλόφρων* est benignus; XVII 81: *φιλοφρόνως προσδέχεσθαι,* XVIII 18: *φιλοφρόνως ὑποδέχεσθαι,* XVIII 49: *μετὰ φιλοφροσύνης ἀπαντᾶν,* fr. XXVII 6: *ὅτι μετὰ τὸ ψηφισθῆναι τὰ κατὰ Πλημίνιον φιλοφρόνως πρὸς τοὺς Λοκρούς,* fr. XXI 34: *φιλοφρόνως ἀναληφθέντες.* Vir doctissimus scribit *φιλοχωροῦσα,* ingeniose quidem, sed vix recte; non enim amore loci perducta est Sisygambis, ut maneret, sed quod nec fortunae fallaci confidebat nec pietatem violare volebat. Accedit

quod *φιλοχωρεῖν*, quod apud Diodorum non invenies, cum obiecto coniungi solet; cf. Polyb. IV 46, 1: *αὐτοῦ δὲ κατέμειναν διὰ τὸ φιλοχωρῆσαι τοῖς περὶ τὸ Βυζάντιον τόποις.* Ego conicio *φιλοστόργως*: memor necessitudinis cuiusdam, quae inter ipsam et Alexandrum erat; nam matris instar eum adamaverat, ut eius morte audita sibi mortem consciscеret (cap. 118). *Φιλοστόργως* autem respondet sequenti sententiae: *οὔτε τὴν πρὸς Ἀλέξανδρον ἐυχαριστίαν λυμαινομένη*; cf. I 71: *τὰ πλήθη ταῖς εἰς τοὺς ἡγουμένους εὐνοίαις πᾶσαν συγγενικὴν φιλοστοργίαν ὑπερεβάλετο*, XIX 33: *ἀμφοτέρας δὲ φιλοστόργως πρὸς αὐτὸν διακειμένας*; fr. XXXI 19, 2: *φιλοστοργῆσαι διαφερόντως τὸν ἀδελφόν*; Polyb. XXXII 11, 1: *εἰς πατρικὴν καὶ συγγενικὴν ἦλθον αἵρεσιν καὶ φιλοστοργίαν πρὸς ἀλλήλους*, XVI 17, 8: *τὰ μὲν δι' ἄγνοιαν γέγονε, τὸ δὲ περὶ τὴν ναυμαχίαν διὰ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα φιλοστοργίαν.* Praeterea *ἐμφρόνως* quoque in tradita scriptura *φιλοφρόνως* existimo inesse, ita ut duo adverbia *φιλοστόργως* et *ἐμφρόνως* in unum quasi conflata sint *φιλοφρόνως*; XVII 85: *ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐμφρόνως* (prudenter) *προιδόμενος τὰ μέλλοντα*, XVIII 60: *ἃ καὶ τότε διανοούμενος Εὐμένης ἐμφρόνως τὰ καθ' ἑαυτὸν ἠσφαλίσατο*, fr. XXV 13: *πᾶσιν ἔδοξαν ἐμφρόνως περὶ τούτων βεβουλεῦσθαι*, fr. XLV 20: *προνοηθέντες ἐμφρόνως.* Loco autem eo, quem tractavi, *ἐμφρόνως* bene respondet sententiae alteri: *οὔτε τῷ παραλόγῳ τῆς τύχης πιστεύσασα.* Sic duae causae, quibus commota est regina, ut fugere nollet, oratione magis exstant.

43. XVII 94. *μίαν εἶχεν ἐλπίδα τῆς ἐπιθυμίας, εἰ τοὺς στρατιώτας διὰ τῆς εὐεργεσίας εἰς εὔνοιαν μεγάλην προσαγάγοιτο.* Etsi *ἐπιθυμίας* ab omnibus editoribus retinetur, tamen mihi suspiciosa est lectio. Interpretantur spem explendae cupiditatis; at ubi talis brachylogiae exemplum apud Diodorum exstat? Fortasse Diodorus scripsit *μίαν εἶχεν ἐλπίδα τοῦ ἐπιτυχεῖν.* Hoc verbum aut sine obiecto usurpatur aut cum eo (*ἐ. τῶν πραγμάτων, τῆς ἐπιβολῆς*) et idem valet ac 'quod quis petit, assequi'; Polyb. XXI 3, 8: *ἐπέτυχε περὶ τῶν ἀξιουμένων*; Diod. XVII 38: *τὰ κατὰ τὸν πόλεμον προτερήματα τὰ πλείονα διὰ τύχην ἢ δι' ἀρετὴν ἐπιτυγχάνεται.*

44. XVIII 33. *Περδίκκας . . φονικὸς ἦν καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων περιαιρούμενος τὰς ἐξουσίας καὶ καθόλου πάντων βουλόμενος ἄρχειν βιαίως, ὁ δὲ Πτολεμαῖος τού-*

ναντίον εὐεργετικός καὶ ἐπιεικής. Mihi *φονικὸς* suspicionem movet. *Φονικὸς* est ille, qui sitit sanguinem, qui sanguinolenta caedium cupiditate imbutus est; XIX 71: *τοὐναντίον φονικὸς ὢν καὶ τῶν τυράννων ὠμότερος*; fr. XXXII 10: *Ψευδοφίλιππος ἐξετράπη πρὸς ὠμότητα καὶ παρανομίαν τυραννικήν, οὐκ ὀλίγους τῶν φίλων ἐμιαιφόνησεν. ἦν γὰρ φύσει θηριώδης καὶ φονικός*, XI 53: *βίαιος ἦν καὶ φονικὸς κτέ.* Sed hoc loco minime neque in antecedentibus neque in sequentibus de siti sanguinis agitur; sed in describendis moribus Perdiccae Diodorum apparet Ptolemaeum eiusque mores cum illo contulisse; ille omnem aliorum potestatem sibi vindicavit (*περιαιρούμενος τὰς τῶν ἄλλων ἡγεμόνων ἐξουσίας*), hic omnibus ducibus liberrime sententias pronuntiare permisit (*μεταδιδοὺς πᾶσι τοῖς ἡγεμόσι τῆς παρρησίας*). Hanc ob rem mutari illud *φονικός* velim in *φορτικός* (arrogans) opp. *ἐπιεικής*; I 48: *Ὀσυμανδύας . . καθ' ὑπερβολὴν ἀνδρεῖος καὶ φορτικός* (D. *ὡς*), quae verba Rhodomannus ita vertit: fortis et insolens; XIX 86: *ἐλοιδόρησε* (sc. *Ἀνδρόνικος*) *φορτικῶς τὸν Πτολεμαῖον* (in derber, anmassender Weise); Polyb. V 49, 4: *ἤρξατο λοιδορεῖν τὸν εἰρημένον, ἅμα δὲ φορτικῶς μὲν αὐτὸν ἐγκωμιάζων* . . . Existimo meam coniecturam praestare coniecturae Madvigii, qui scribit (l. l. p. 509) *καταφρονητικός*. Nam eius coniectura, praeterquam quod longius a codicum lectione recedit, neque apud Diodorum neque apud Polybium exemplis comprobatur, quamquam *καταπεφρονηκότως* haud raro invenitur; XVIII 34, 6: *τοὺς διὰ τῆς κλίμακος ἀναβαίνοντας καταπεφρονηκότως τύπτων*, XIX 92: *καταπεφρονηκότως καὶ ῥᾳθύμως*, XIX, 95: *στρατοπεδευσάντων καταπεφρονηκότως*, fr. XXV 13: *καταπεφρονηκότως διηγωνίζοντο.*

45. XVIII 45. *Ἀλκέτας δὲ μετὰ τῶν ἰδίων ὑπασπιστῶν καὶ τῶν παίδων ἔφυγε μετὰ τῶν Πισιδῶν τῶν συστρατευομένων εἰς πόλιν Πισιδικήν. παίδων* spurium esse arbitror; nam neque de liberis Alcetae in sequentibus capitibus mentio fit, neque de servis; itaque ex *Πισιδῶν* corruptum puto et quae sequuntur '*μετὰ τῶν Πισιδῶν*' glossema esse in textum postea receptum. Verborum quoque collocatio, ut nunc se habet, suspicionem movet.

Hae fere sunt coniecturae, quibus ego pro mea parte aliquid conferre animum induxi ad Diodori libros emendandos; quamquam me non fugit 'periculosae plenum opus aleae' esse, ei scriptori operam dare, cuius oratio permultis scatet mendis.

Reliquum est, ut grato animo profitear me cum omnibus in rebus tum in hoc opusculo perficiendo ab Iwano Muellero praeceptore carissimo summeque reverendo magna benevolentia esse adiutum. Qui primus me incitavit scholis, quas de litteris Graecorum posteriorum habuerat, ut accederem ad Diodorum.